

מזכרות מארץ הקודש

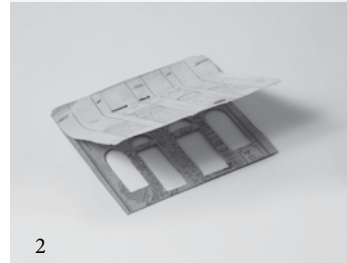
מאיר רוזין | 1876-1917

Souvenirs from The Holy Land

Meir Rosin | 1876-1917

1

2

1

דגמי גג יד אבשלום, 1900 בקירוב
גליל קרטון שבתוכו אוכסנו דגמי הגגות
עץ־זית חרוט, מידות גג: קוטר 4 ס"מ, גובה 7 ס"מ

Models of the roof of Absalom's Pillar, c.1900
Cardboard cylinder with the roof models placed inside
Engraved olive wood,
Roof: H 7 cm. x D 4 cm.

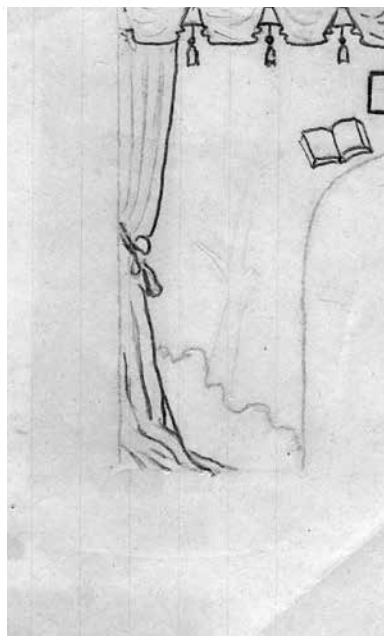
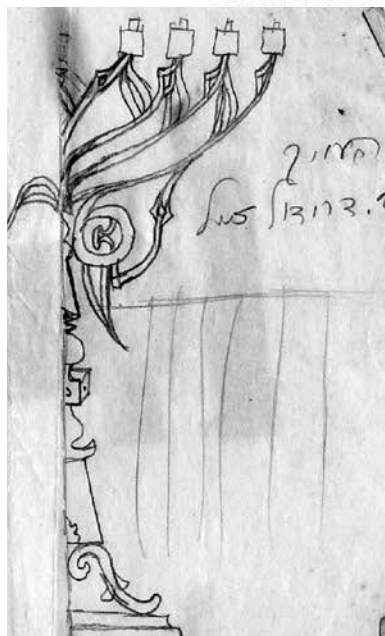
2

מתווה להכנת שבלונה, 1910 בקירוב
מקרטון, אריזת סיגריות, רישום מוצמד
בסיכה, 8 x 10 ס"מ

Preparatory drawing for cutout pattern, c. 1910
Cutout from cigarette carton with drawing
attached with a pin, 8 x 10 cm.

בהשאלת גב' עליזה וולוך
On loan from Mrs. Aliza Wolloch

**בית חדש
אמנות יהודה**

מנהלת אמנותית: **גליה גביש**
אוצר: **ניר פלדמן**

Artistic Director | **Galia Gavish**
Curator | **Nir Feldman**

מוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש יצחק קפלן
חברי ההנהלה: יו"ר עו"ד חגי סיטון, דניאל מימראן, דניס אלון,
עו"ד משה בן-ארי, עו"ד גדעון ברמץ, ד"ר ריקה גונן,
גבריאל גיניאו ואביבה שר.

The Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum
Members of the Board: Chairman Adv. Hagai Sitton, Daniel Maimaran,
Denis Alon, Adv. Moshe Ben-Ari, Adv. Gidon Barmatz, Dr. Rika Gonen,
Adv. Gavriel Gonio and Aviva Scher

הקטלוג נתרם ע"י צאצאי מאיר רוזין ז"ל
הבת | עליזה וולוך - ירושלים

This catalog made possible by a gift from Meir Rosin's family
Daughter | Aliza Wolloch - Jerusalem

הנכדים | משפחת גרופל - רמת גן | משפחת כהן - כפר שמריהו
משפחת פיינגרש - חולון | משפחת בנאורי - חיפה
משפחת פיינגרש - תל אביב | משפחת וולוך - חיפה
משפחת פליק - רעננה

Grandsons | Grupel Family - Ramat Gan | Cohen Family - Kfar Shmaryahu
Feingersh Family - Holon | Benori Family - Haifa | Feingersh Family - Tel Aviv
Wolloch Family - Haifa
Falik Family - Ra'anana

קרוב משפחה | משפחת רוזנפלד - ראשון לציון

Relative | Rosenfeld Family - Rishon Lezion

עיצוב גרפי | ערן צירמן
צילום | רן ארדה
סריקת נגטיב זכוכית | ראובן מילון
תרגום | דניס אלון, יהודית אפלטון

Graphic designer | Eran Zirman
Photo | Ran Erde
Scanning | Ruven Milon
Translators | Denis Alon, Judith Appleton

תודה למשאילים לתערוכה: מוזיאון ישראל, ירושלים
עליזה וולוך - בתו של מאיר רוזין | מאיר כהן - נכד של מאיר רוזין
מתניה רוזן - קרוב משפחה
דב גניחובסקי | גבי דברה | ביל גרוס | ניר פלדמן

Thanks to the following for their loans to this exhibition:
The Israel Museum, Jerusalem
Aliza Wolloch | Meir Cohen | Matanya Rosen | Dov Genihovsky
Gabi Davara | Bill Gross | Nir Feldman

מוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש יצחק קפלן
רח' אור החיים 6, הרובע היהודי, ירושלים 97500,
ת.ד. 1604 ירושלים 91016
טל. 02-6276319 טלפקס. 02-6284636
museumoy@zahav.net.il

The Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum
6 Or HaChaim St. Jewish Quarter, Old City, Jerusalem 97500
P.O.Box 1604 Jerusalem 91016
Tel. 02-6276319 Tel/Fax. 02-6284636
museumoy@zahav.net.il

© מאי 2009
כל הזכויות שמורות למוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש יצחק קפלן

© May 2009
by The Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum.
All rights reserved.

הכרות עם יצירתו של מאיר רוזין גליה גביש – מנהלת אמנותית

העבודה של אמן ברובע לפני מאה שנה. מובן ששאלתי את כל הכלים לתצוגה במוזיאון, ושם הם הוצגו במשך שנים אחדות. מדי פעם באה עליזה לבקר במוזיאון לראות את יצירות אביה בתצוגה. בכל פעם ראיתי מחדש את האור בעינייה כשראתה את החפצים של אביה בוויטרינה. עליזה אהבה לסייר ברובע ולספר על בתים ויושביהם. היא לקחה אותי לחצר בה הם גרו ברובע הארמני והראתה לי את מקום בית המלאכה של אביה. היא סיפרה על החיים ברובע וסיפוריה מהווים חוליה חשובה להכרת החיים של פעם. באחד הביקורים החליטה עליזה וולוך לתרום את האוסף למוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש יצחק קפלן.

בשנת 1995 אצרתי תערוכה במוזיאון בשם "ניצני תעשייה בירושלים". בין החפצים במוזיאון מצאתי בתצוגה מודל של בית-הכנסת "החורבה" של האמן מאיר רוזין ואלבום עם הדפסי ליטוגרפיה ופרחים מיובשים כרוכים בכריכת עץ-זית. האמנים לפני תקופת בצלאל לא חתמו על יצירותיהם. בתחקיר שערכתי באחד הספרים מצאתי צילומים מהאלבום. התברר לי שאלה יצירות של מאיר רוזין, אמן שחי ברובע היהודי משנת 1891 עד מותו בל"ג בעומר 1917. לאחר חיפושים רבים הגעתי לביתה של עליזה וולוך, בתו של מאיר רוזין. אצלה גיליתי כלי עבודה של רוזין, שבלונות שיצר לניסור פתחים בקירות המודלים, מחברות וחלקי מודלים. הייתה זו חוויה מרגשת עם תחושה שאני רואה את שולחן

AN ACQUAINTANCE WITH MEIR ROSIN'S ART

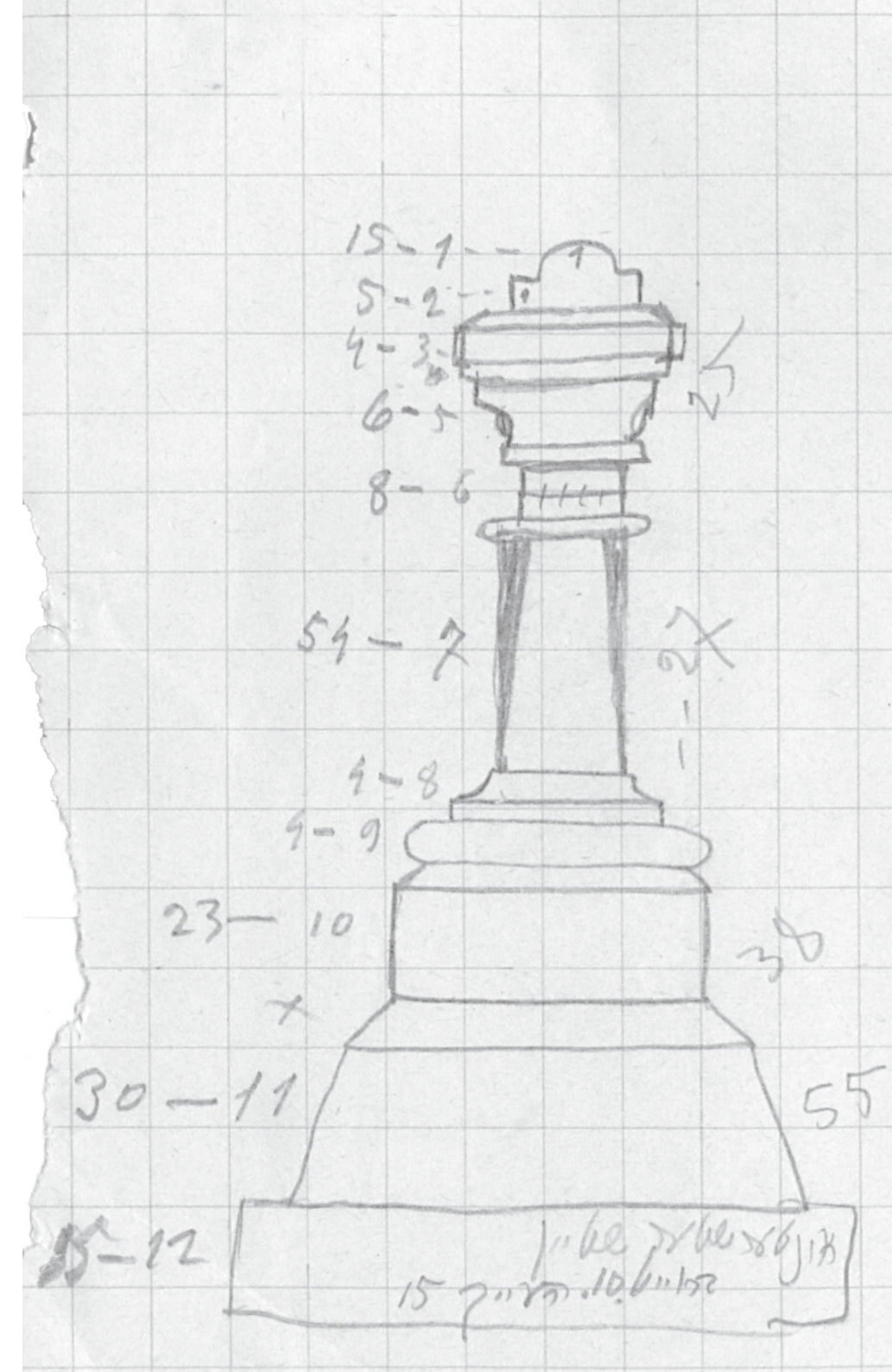
by Galia Gavish, Artistic Director

In 1995 I curated an exhibit at the Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum named "Early Industry in Jerusalem". Among various objects in the museum I found lithographs with dried flowers inside an olive-wood binding and a model of the Hurvah Synagogue. Prior to the time of the Bezalel Art Academy, local artists did not sign their work. Through my inquiries I learned that these specific works were by Meir Rosin, an artist who lived in the Jewish Quarter of Jerusalem from 1891 until his death on Lag Ba'Omer, 1917.

After great deal of searching I arrived at the home of Aliza Wolloch, Meir Rosin's daughter. There I found Rosin's tools: stencils he created for engraving the openings in the walls of his models, notebooks and parts of different models. It was an exciting experience, a feeling that I was

seeing the work space of an artist in the Jewish Quarter from the previous century. Naturally, I requested to borrow all the tools for the exhibit, and there they were presented for several years. Occasionally, Aliza would visit the museum to see her father's creations on exhibit. Each time she arrived I saw her eyes shine when she came across her father's tools in the showcase. Aliza loved to walk around the Jewish Quarter and tell of the homes and their inhabitants. She took me to the courtyard where they lived in the Armenian Quarter, and showed me the space of her father's studio.

Aliza told me about life in the Jewish Quarter. Her stories play an essential part in understanding life as it was then. In one of our visits Aliza Wolloch decided to contribute her collection to The Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum.

BETWEEN GRANDFATHER AND GRANDSON

Oded Feingersh

A faded photograph of my grandfather, Meir Rosin, hangs in my studio, within an olive wooden frame, as was customary in the early 20th century. The photograph was an inheritance from my late mother. Meir Rosin and his wife are memorialized by a professional photographer, with an ancient column in the background. He is wearing a three piece suit, a tie and a raised collar shirt; on his head is an elegant derby hat. The couple lived in the Jewish Quarter of Jerusalem's Old City, but contrary to the clothes of the ultra-orthodox Jews living there, Meir's dress carried the aura of a cosmopolitan person. With shiny black shoes, an engraved wooden cane in his hand, and a gold chain with a watch hidden inside his waistcoat.

From the small square where I spent my childhood days, the few hundred meters further away seemed like the end of the horizon. There was the world beyond; resting on the back of a giant turtle whose four legs supported the entire earth. Whoever endangered his life going past that horizon would fall into a frightening black hole.

While spending my childhood and adolescence in that same small square I had a desire to study in the "Bezalel Art Academy", which surprised my entire family. I had studied the violin for six years and was sent to the Gymnasia High School in Rehavia, on the other side of the city, far from the Geula Square that bordered the Mea Sh'arim neighborhood. Everything was done so that I would have all the social skills necessary to succeed in life. Yet still, I had a deep desire to become an artist which was not considered a respectable Jewish profession, which could support a family and children. As everyone knows, an artist is like a rogue, living, a life of wickedness, spending his time in drink and debauchery.

But the virtues of my forefathers prevailed.

My grandfather, the late Meir Rosin, was a legendary and visionary figure for his entire extended family. Though he

מאיר רוזין מציג את דגם בתי ראנד לקראת סיום בנייתו, 1912
Meir Rosin presents the nearly completed model of the Rand Houses, 1912

lived in a small ghetto at the end of the Ottoman Empire he was a person of the larger world. He had a deep desire to travel in and discover America as did other artists whose disquiet fertilizes their plots and art.

Meir Rosin had six daughters; each one had her own family. Since I followed the path of my grandfather, I received the blessings of my entire family as well as their cautious praise, for I was continuing our grandfather's traditions. I thank him for this, though he died before I came into the world.

בין סבא לנכד

עודד פיינגרש

עמוד עתיק ברקע. לבוש חליפה של שלושה חלקים, עניבה וחולצת צווארון מוגבה, ולראשו מגבעת אלגנטית. הזוג חי ברובע היהודי של העיר העתיקה, אבל בניגוד לתלבושות של החרדים סביב, היה בלבושו ניחוח של איש העולם הגדול. נעליים שחורות מבריקות, מקל עץ מגולף ביד ושרשרת זהב שבסופה שעון שהיה חבוי בכיס הפנימי של המקטורן.

מהכיר הקטנה בה עברו עלי ימי ילדותי נדמו כמה מאות מטרים הלאה, כקצהו של האופק, היכן שהעולם שטוח ונשען על גבו של צב ענק שארבע רגליו תומכות את כדור הארץ כולו. מי שסיכן נפשו לעבור את האופק היה נופל לחור שחור ומפחיד.

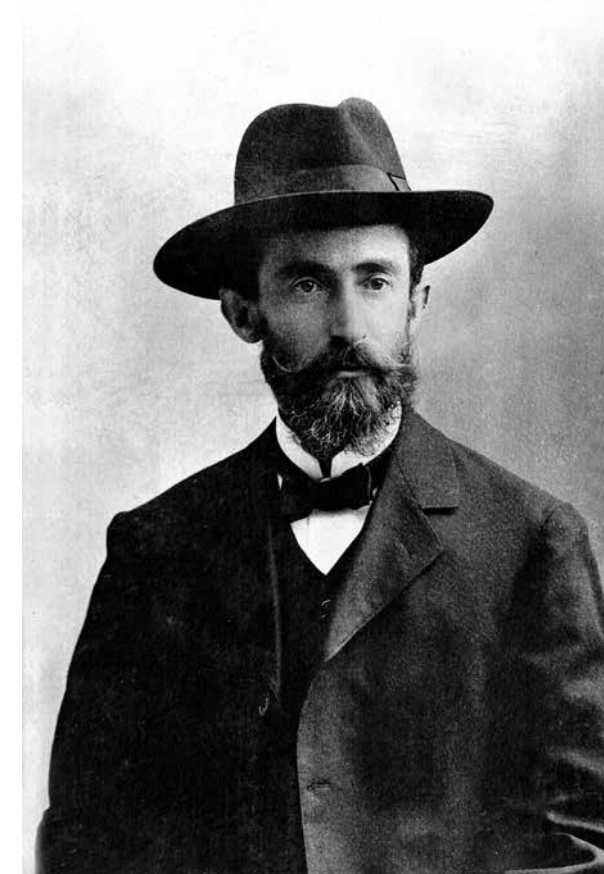
כשעברתי את הילדות והבגרות באותה כיכר קטנה חשקה נפשי ללמוד ב"בצלאל", מה שעורר תמיהה אצל המשפחה כולה. למדתי לנגן בכינור במשך שש שנים, ושלחו אותי לגמנסיה רחביה, בקצה השני של העיר, רחוק מכיכר גאולה שבגבול שכונת מאה שערים. עשו הכל כדי שאצא לחיים מצוייד בכל הכישורים החברתיים שיעזרו לי להצליח, ועדיין חשקה נפשי לעסוק באמנות, שלא נחשבה כמקצוע יהודי מכובד שיכול לכלכל משפחה וילדים. אמן כידוע לכולם, חי חיים של פרחח ובן בליעל ומבלה זמנו בשתיה והוללות.

אבל זכות אבות עמדה לי.

סבי, מאיר רוזין ז"ל, היה דמות של אגדה וחלומות למשפחה המורחבת כולה. האיש שחי בגטו קטן בקצות האימפריה העותמנית, היה איש העולם הגדול שחפצה נפשו לצאת למסע תגליות באמריקה כדרכם של אמנים, שאי השקט שלהם מפרה את עלילותיהם ואת אמנותם.

שש בנות היו למאיר רוזין, ולכל אחת משפחה משלה. כיוון שדרכי הלכה בעקבות הסב, ניתנה לי לבסוף ברכת הדרך וגם מחיאות כפיים מהוססות, כמי שממשיך את המסורת של הסבא. על כך אני מודה לו למרות שהגיע לשמים לפני שיצאתי לאויר העולם.

תצלום דהוי של סבי, מאיר רוזין, תלוי לו בסטודיו שלי בתוך מסגרת עץ זית, כמנהג הימים ההם של תחילת המאה העשרים. תצלום שעבר אלי בירושה מאימי ז"ל. מאיר רוזין ורעייתו מונצחים בעין של צלם מקצוען כשתפאורה של

מאיר רוזין בצילום סטודיו, 1912 בקירוב
Meir Rosin in a studio portrait, c. 1912

מאיר רוזין האמן והאומן

אוצר וחוקר: ניר פלדמן

מאיר רוזין נולד בשנת 1876 בעיר ויטבסק, ברוסיה הלבנה (העיר שבה נולד גם מארק שאגאל), לאביו שמואל ולאמו חיה פרידה. אחרי שלמד שנים אחדות ב"חדר" ובישיבה, עלה ארצה עם הוריו בשנת 1891 והתיישב בירושלים. בניגוד לאחים ואחיות, שנפוצו ברבות השנים ליישובים אחרים בארץ ובחו"ל, נשאר נאמן למסורת אביו ונשאר לגור בירושלים. הוא גמר לימודים בישיבה, הקים משפחה, יצא למסעות באירופה ובארצות הברית, ביקר במוזיאונים ו"אתרים" והיה לבקיא בשפות. מאיר רוזין הצעיר שהתבלט בעצמאותו סרב להחליף את מלבושיו האירופאים, במלבושים כמנהג האשכנזים בירושלים, זכה לכינוי: "מאיר מיט א קורצה רעקל" (מאיר עם המעיל הקצר). סיסמת אבי המשפחה מיום עלותו ארצה הייתה "מלאכה־מלוכה". אי ההזדקקות ל"חלוקה", והתלות שהיא חייבה, היו בגדר אידיאל. האב שעבד אצל יצרן ספירט – מהראשונים במקצוע זה בירושלים – נהרג בתאונת עבודה. מאיר רוזין שהיה בעל כישרון אמנותי לציור ומלאכת מחשבת, החל להתפרנס מציור שלטים, זכה לכינוי נוסף: "מאיר שילדנמאכער" (מאיר עושה שלטים). שלטיו נדרשו בכל הארץ. שלט שהכין לבית מרקחת בחיפה הועבר מירושלים ליפו על גבו של גמל, ומיפו לחיפה בספינה. כך הגיעו שלטיו גם לביירות.

לביקור הקיסר וילהלם השני בירושלים בשנת 1898, התבקש רוזין הצעיר להכין שני שערי כבוד מעץ במבואות העיר. את השער של עדת היהודים, ואת השער של מועצת העירייה. באותה עת ישב מאיר רוזין שבעה על מות בתו הבכורה חנה. כדי להכין את השערים במועד, הורה לו רב הקהילה הרב שמואל סלאנט לקום מהשבעה, בשל "כבוד מלכים", לצאת מהבית לפני הזריחה ולחזור אחרי השקיעה, כשעפר בנעליו. השער של היהודים, שהיה המפואר מבין שלושת שערי הכבוד, הוקם ברחוב יפו בין בית ספר כ"ח (אליאנס) והבניין של פאסקאל, שעמד אז בפינת רחוב הנביאים ורחוב יפו. מעל שני עמודי השער התנשאה כיפה רחבה, כקשת ענקית לכל

רוחבו של הרחוב, ומעליה מגדל עם כתר. את הקשת עיטר רוזין בצמחיה וכתובת בעברית וגרמנית: "ברוך הבא בשם ה' ברכונם מבית ה', וילהלם השני אוגוסטה ויקטוריה, ירום הודם", וקישט בסמלים מלכותיים כולל הנשר הפרוסי, וכתר על ראשו. כתרים ורימונים עשויים כסף וזהב, שנלקחו מספרי תורה נתלו על השער, ולצידי דגלי גרמניה ותורכיה. השער השני של מועצת העירייה הוקם ליד ביתו של פחת ירושלים, סמוך למקום שעומד כיום מרכז "כלל". לשער הייתה קשת ענקית לכל רחבו של הרחוב, במרכזה מגדל ובצידי שני גביעים. הקשת נתמכה בשני זוגות של עמודים. השער השלישי, שבשני צידיו צריחים מפוארים ומפוספסים, נשלח במיוחד מקושטא על ידי הסולטאן עבדול חמיד השני, והוקם במרחק מה משער יפו.

הדרישה לשלטים חדשים לא הייתה עניין של יום יום, ולרוזין קמו מתחרים ירושלמיים. בשנת 1907 למד מאיר רוזין שלושה חודשים במחלקת יציקת גבס של "בצלאל". בשנת 1908 עלה ארצה שמואל מלניק, שהתחיל ללמוד ציור באקדמיה בוורשה, והמשיך ללמוד את מלאכת הצביעה בווינה. מלניק התיישב בירושלים, ורוזין הקים איתו בשותפות את "בית-מלאכה אומנותי הארצישראלי הראשון". בפרסומות הם מציעים "ציור בתים ובתי תפילה; ציור כל מיני שלטים על בד, עץ, פח וכו'; שלטי-זכוכית עם ובלי גלוף מקושטים בזהב, כסף, ברונז וצדף; שלטי ברילנט; אותיות בולטות מאבץ, עפרת, עץ וכו'; הזהבה; שלטי-נחושת מגולפים; גלוף וציור באבן; בנין במות וקישוט; קשוסים בשביל בתי-צלום; יציקת עבודות שונות מגיפס; תמונות מא"י; מסגרות לתמונות; מודלים ארchiטקטוריים". לאחר חודשים לא רבים השותפות התפרקה, ורוזין החל לעסוק בענף "מזכרות ארץ הקודש", שהתפתח מאוד מאמצע המאה ה-19, בעקבות תנועה ערה של תיירים לארץ ישראל, שהמשיכה עד מלחמת העולם הראשונה. מאיר רוזין, שהיה איש העולם הגדול ובקיא בשפות, פתח חנות למזכרות מול מגדל דוד. הוא התעדכן

MEIR ROSIN: ARTIST AND ARTISAN

by Nir Feldman

Meir Rosin was born in 1876 in Vitebsk, White Russia (which was also Marc Chagall's home town). His parents Shmuel and Chaya Freida sent him to Heder and to Yeshiva until the family moved to Eretz Israel in 1891 to settle in Jerusalem. As the years went by, Meir's brothers and sisters moved away from Jerusalem to settle in other communities and abroad, but Meir stayed in Jerusalem, where he completed his studies in a yeshiva, married and raised a family. He traveled abroad to Europe and the USA to visit museums and other sites and became proficient in several languages.

Meir Rosin was outstanding in his independent approach to life, and refused to exchange his European-style clothing for the typical Ashkenazi dress in Jerusalem. He became known as "*Meir mit a kurtzeh rekel*" – "Meir with the short jacket". He had been raised by a father who lived by the slogan, "*Melacha = melucha*" – to work is to be a king - and stuck to his principles of refusing to accept the *halukah* - the charity handout in Jerusalem. His father, who worked for the first manufacturer of spirits in Jerusalem, was killed in a workplace accident. Meir, with his great artistic talent for painting and skilled craftsmanship, began to earn a living as a sign painter. His second nickname became "Meir Schildermacher" – "Meir the Sign Painter". Rosin's signs were in great demand all over the country, and he even received orders from as far away as Beirut. One sign prepared for a pharmacy in Haifa was transported by camel to Jaffa then shipped by boat.

In preparation of Kaiser Wilhelm II of Germany's visit to Palestine in 1898, the young artist was asked to prepare two special wooden gates to be placed at the entrance to the city to welcome the royal visitor: one gate was from the Jewish community ("*Adat Hayehudim*") while the

second was from the City Council. At the time, he was in mourning for his eldest daughter, Chana, and sitting *Shiva* for the week following her death. Rabbi Shmuel Salant told him that he could cut the *Shiva* short to work on the gates because of the precept to honor kings. He could leave home before sunrise and return after sunset with dust in his shoes. The splendid Gate of Hayehudim, the most beautiful of the three gates set up for the Kaiser's visit, was erected on Jaffa Road between the Alliance School (where the Clal Building now stands) and Pascal's building which then stood at the corner of Haneviim Street and Jaffa Road. Above the two pillars at either side of the gate was a broad dome in the shape of a huge arch the width of the street, above which was a tower with a crown. Rosin decorated the arch with vegetation motifs and an inscription in Hebrew and German: "Welcome in the name of the Lord, Blessings from the House of the Lord, Wilhelm II, Augusta Victoria, may their glory be on high". He decorated the arch with royal symbols such as the Prussian eagle with a crown on its head, golden and silver crowns and pomegranates taken from Torah scrolls were hung on the arch, along with the flags of Germany and Turkey.

The second gate, the City Council gate, was erected near the house of the Pasha of Jerusalem adjacent to the present location of the Clal Center, with a huge arch the width of the street, with a tower at its center and a goblet on each side. The arch was supported by two pairs of pillars. The third gate, with sumptuous turrets with mosaic decorations, was sent specially from Constantinople by Sultan Abdul Hamid II and set up some distance from the Jaffa Gate.

The demand for signs was not a daily occurrence,

and Rosin soon had competitors from Jerusalem. He decided to add new elements to his repertoire, and in 1907 began a three-month course of study in the plaster cast department of the Bezalel School of Art. In 1908, Rosin met Shmuel Melnik who had just immigrated from Warsaw. He had begun his painting studies in the Warsaw Art Academy and continued to study painting in Vienna. Rosin and Melnik established the "First Eretz Israel Art Workshop" as partners. Their advertisement proposed "Painting of houses and synagogues; all types of signs painted on canvas, wood tin, etc.; glass signs with or without carvings decorated in gold, silver, bronze and mother of pearl; brilliant signs; relief letters from zinc, lead, wood, etc.; gilding; copper relief signs; stone carving and painting on stone; platforms erected and decorated; decoration for photography studios; various sculpture and plaster casts; paintings of Eretz Israel; picture frames; and architectural models".

Several months later their partnership broke up, and Rosin began to engage in the manufacture and sales of "Souvenirs from the Holy Land," an industry that had seen tremendous growth since the mid-19th century following lively tourism to the Holy Land, which flourished up to the First World War. Rosin had traveled widely and was multilingual; he opened his souvenir shop opposite the Citadel, and kept up to date through catalogs and brochures from abroad. He manufactured Jerusalem souvenirs from olive wood, with his individual innovation: he pasted small decorative shells as his artistic signature. He made boxes for various purposes, book bindings and albums for dried flowers. Some of his bindings have carved reliefs of holy sites, such as the Western Wall, Cave of Machpelah, the Davidic kings' tombs, Rachel's Tomb and the site of the Holy Temple. Other wood pieces have postcards pasted on them with depictions of the holy places. Rosin also made practical items out of olive

wood, such as inkwells, matchbox holders, and frames. Some of the olive wood frames held his lithographs and others framed original paintings. The Monsohn Press made prints of his landscape paintings as embroidery patterns, postcards and albums.

Rosin also used the know-how he gained at the Bezalel plaster cast department, and manufactured and sold plaster models of Rachel's Tomb, Cave of Machpelah, Absalom's Pillar, Tomb of the Prophet Samuel and the Temple Mount. He cast miniature "gravestones" to send abroad to the relatives of those who passed away in Jerusalem, as well as plaster reliefs of Jewish and Christian sites in Jerusalem, the pyramids in Egypt, and – his innovation – the portrait of Theodor Herzl. From limestone from the Cave of Zekeiah, blocked and rediscovered in 1854 by explorer James Berkeley, Rosin carved souvenirs for the Freemasons with their major symbol of the Compass and Protractor. The Freemasons believed that King Solomon was the first hewer of the cave, which they called "King Solomon's Quarry".

After years of relatively average income from his centrally-located shop, his location was purchased by the Anglo-Palestine Bank. The directors offered Rosin a job as a clerk in the new branch, since he was fluent in several languages, but he refused the offer, and moved to a corner shop facing the Armenian Church. His income dropped, so he opened a little "museum" in his home to display select artworks and craft pieces, such as a wooden scale models of the Hurvah Synagogue, the Batei Ungarin and Rand houses, Rachel's Tomb and other structures. Some were made for sales, while others were intended for exhibit in the home-based museum. Rosin considered his work as artistic objects, and not only as commercial pieces: he made sure to have his picture taken with his models, and had a guest book which visitors signed and filled with praise. Writers, famous figures and scholars penned

עם היצירות, והציג מחברת אורחים שהלכה והתמלאה בדברי שבח והלל של סופרים חוקרים ואנשי-שם לצד גזרי מאמרים מעיתונים של התקופה. בעיתון "מוריה" משנת 1912 מתואר דגם בתי אונגרין: "עבודה אומנותית חדשה שכמוה לא הייתה עוד בארצנו בין היהודים, הוא פסל את כל בתי אונגרין כמו שהם ורק בתבנית קטנה, אמיניטור, ואתה רואה לפניך את כל שורת הבתים כמו שהם אף בהגות והרעפים שעל גביהם והמזחילות שעליהם, והמדרגות והמעקות, ואף את תוך הבתים, הכל כאשר לכל והכל במדה וקצב; כל צנטימטר מציין מטר, וממדה זו אתה יכול לדעת גם את המדה האמתית של הבניין. העבודה נעשית באמנות גדולה ובדיוק וראויה היא עוד לדבר אודותיה"; ומוסיף עיתון "האור": "בפינה נסתרה וענוה הונח יסוד לבית נכות קטן ירושלמי, בית נכות מצוין במינו... במחלקה אחרת תעמדה כל התבניות של הבניינים החדשים". בדגם בית הכנסת "החורבה" שהיה היכל פאר מדגים רוזין בנוסף למבנהו החיצוני גם את פנים ההיכל, את ארון הקודש, הדוכן, הספסלים, הקישוטים והציורים על הקירות. בדגם קבר רחל הוא מפרט את פנים הקבר, את המצבה ואת

דמות ברחוב, 1902 בקירוב, רישום עיפרון על נייר, 19.8 x 12.3 ס"מ
Figure in the street, c. 1902, Pencil on paper, 19.8 x 12.3 cm.

בהשאלת גב' עליזה וולוך
On loan from Mrs. Aliza Wolloch

דרך קטלוגים ופרוספקטים מחו"ל, ובחנותו ייצר ומכר מזכרות ירושלמיות מעץ זית, עם חידושו – קישוטי קונכיות קטנות בשולי המזכרות מעץ הזית, כחותם אמנותי אישי. כך ייצר קופסאות למטרות שונות, כריכות לספרים ואלבומים לפרחים מיובשים. חלקן מגולפות בדפנות בתיאורי המקומות הקדושים: הכותל המערבי, מערת המכפלה, קברי מלכי בית דוד, קבר רחל ומקום המקדש. על אחרות מודבקות גליות עם תיאורי המקומות הקדושים. רוזין ייצר גם חפצים שימושיים מעץ זית, כקסתות לדיו, מחזיקי קופסאות גפרורים, ומסגרות לתמונות שבחלקן מיסגר הדפסים, ובאחרות את ציוריו המקוריים. בבית הדפוס של מונזון הדפיס בהדפסה ליטוגראפית את ציוריו נופי ארץ הקודש שצייר לדוגמאות לרקמה, לגליות ולאלבומים. רוזין, שהשתלם במחלקת יציקת גבס של "בצלאל", ייצר ומכר בחנותו דגמים מגבס של קבר רחל, מערת המכפלה, יד אבשלום, קבר שמואל הנביא, ומקום המקדש. יצק מגבס מעין "מצבות" מיניאטוריות למשלוח לחו"ל לבני משפחותיהם של נפטרים בירושלים. יצק גם תבליטי גבס של אתרים יהודיים ונוצריים מירושלים, של הפירמידות במצרים, וחידוש התקופה – דיוקן הרצל. מאבני גיר ממערת צדקיהו ששנים רבות הייתה חסומה, ונמצאה בשנת 1854 על ידי החוקר ג'יימס ברקלי, גילף רוזין מזכרות לחברי מסדר הבונים החופשיים עם סמל המסדר: "המחוגה ומד הזווית". לפי אמנותם של חברי מסדר הבונים החופשיים היה שלמה המלך מייסד המסדר וחוצב המערה הראשון, אותה כינו "מחצבת המלך שלמה".

לאחר שנים של פרנסה מצויה יחסית בחנותו ששכנה במקום מרכזי, נרכש המקום על ידי בנק אפ"ק. למאיר רוזין שהיה בקיא בשפות הציעו מנהלי הבנק להיות פקיד בסניף הבנק החדש, אך הוא דחה את ההצעה ועבר לחנות בקרן זווית מול הכנסייה הארמנית. הפרנסה הצטמצמה, ורוזין פתח בביתו "מוזיאון" קטן, בו הציג מבחר מיצירותיו האומנותיים והאמנותיים כולל מודלים ארכיטקטוניים מעץ של מבנים ירושלמיים כבית הכנסת "החורבה", בתי אונגרין ובתי ראנד, של קבר רחל ועוד. חלקם נעשו למכירה, ואחרים לתצוגה ב"מוזיאון". רוזין ראה ביצירותיו גם ערך אמנותי ולא רק מסחרי. הוא דאג להצטלם

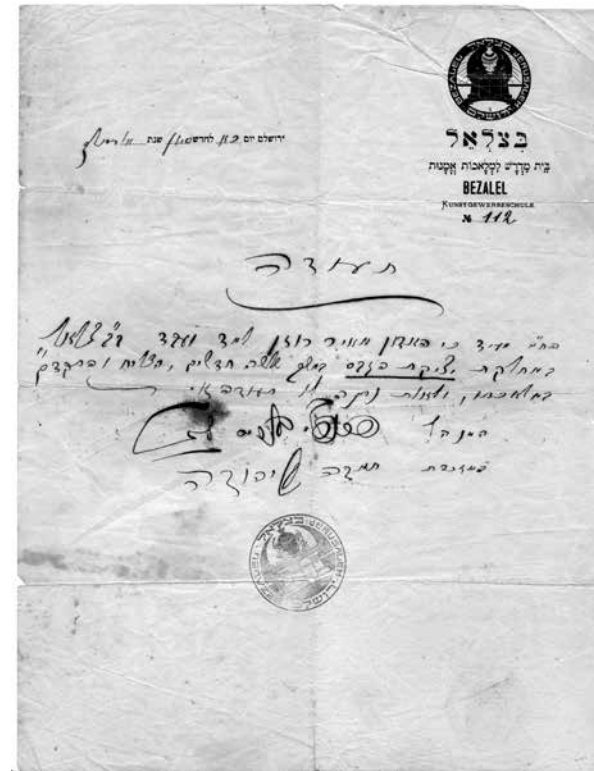
their comments alongside of articles from contemporary periodicals which were pasted into the book. For example, an article in *Moriah*, a journal of 1912, described Meir Rosin's model of the Batei Ungarin housing compound: "A new work of art unlike anything that has existed among the Jews. He sculpted all of the Ungaria homes as they are only on a small scale, en miniature, and now you can see the entire row of houses exactly as they are, with their tiled roofs and gutters, steps and railings, and you can even peer into the houses filled with everything in scale, every centimeter represents one meter, so that you can also know the real size of the building. The work has been accomplished with great artistry and precision; it is definitely worth talking about".

Ha-or, another newspaper, added: "In a concealed, modest corner, the cornerstone was laid for a small Jerusalem museum, an excellent museum of its type... In another department, all of the models of new buildings will be placed". The model of the Hurvah Synagogue, was an absolutely splendid structure, Rosin also showed the interior, Not only was he faithful to the exterior, but he included the prayer stand and benches in their proper colors. The model of Rachel's Tomb included details of the interior, the monument and wall decorations and inscriptions. In one of the models of houses that Rosin built, he placed a Haredi Jew bent over a Talmud volume, while his spouse was scouring the floor. Except for the Rand Houses model, whose whereabouts remains a mystery even now, most of the larger wooden models are on display courtesy of the Israel Museum, Jerusalem, while the Hurvah Synagogue model is on permanent loan to the Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum.

Building wooden scale models of famous buildings was practiced in Jerusalem centuries before Meir Rosin. According to Prof. Haim Goren, as far back as the 16th century, Prince Otto Heinrich of Pfaltz ordered a wooden

model of Jerusalem to be built. It was preserved and is now on exhibit at the Munich National Museum. Jerusalem's Franciscan Museum has a model of the Church of the Holy Sepulchre dating from the 17th century, made of wood with mother of pearl. The late Prof. Father Michele Piccirillo, the museum director, explained that such models were sent to various philanthropists in Europe who helped support the maintenance of the holy places. In the 19th century, self-taught architect Conrad Schick, one of the most important scholars of Jerusalem, built several wooden models researched by Prof. Haim Goren and Prof. Rechav Rubin. Schick's model and additional models built in Jerusalem in the 19th century by Anglican clergyman Martin Tenz and Hungarian Catholic Stefan illes, who used strips of zinc, are currently in museums in Israel and abroad.

In 1913, Meir Rosin established the "Art of Judaea Workshop" together with S.Z. Goldberger and Yakov Erbelich. Their goal was "to provide work for poor laborers and to develop the talents of Jerusalem's young people in the art of painting, drawing and construction". There were eight workers and five apprentices in the workshop; according to the "Jerusalem Memory Book" of 1913 by Dov Freiman, they crafted "models of all of our ancient, historical buildings in Eretz Israel in small format from olive wood...including models of the colonies of our brethren in Eretz Israel and the suburbs of Jerusalem, various charitable institutions and landscapes of the Holy Land". In their advertisements, they stated that "At the 'Omanut Yehuda' factory – the only one of its kind in Jerusalem in particular and in Eretz Israel in general – we are offering for sale models of the ancient buildings of Jerusalem and its surroundings, as well as the ancient and modern Eretz Israel, for those who are unable to come and visit, to obtain from a clear idea from the relics of the Hebrew fortresses from ancient times as well as

אישור סיום לימודי יציקת גבס בחתימת בוריס שץ, מנהל 'בצלאל'
Diploma of completion of studies, in plaster casting at the Bezalel School, Signed by Boris Schatz, Director

המבצרים העבריים מהזמן הקדמון וכן-מעבודת היהודים בתקופה האחרונה ע"י תבניות אחדות שיקנו אצלנו". בחול-המועד סוכות 1915 היה מאיר רוזין בין שבעת מייסדי הארגון של אומנים ובעלי-מלאכות בירושלים, שריכז כמה חברים לשם פעילות ציבורית ועזרה לנזקקים בצוק העתים של מלחמת העולם הראשונה. בין שבעת המייסדים היה יחיאל צבי צימרינסקי סבו של הרמטכ"ל השלישי מרדכי מקלף, שהיה חרט עץ זית. תיבה אמנותית של עץ זית, שעשה לפי הזמנת כולל אונגרין, שי לקיסר פרנץ יוזף למלאות לו שבעים שנה ב-1900, זכתה לתודה מאת הקיסר ולתשבחות

העיטורים והכיתובים על הקירות. בתוך אחד מדגמי הבתים שבנה הושיב יהודי חרדי הרכון על תלמודו, בשעה שזוגתו מכבדת את ריצפת הבית. למעט מודל בתי ראנד שלא ידוע מקום הימצאו, שאר הדגמים הגדולים נמצאים בתערוכה באדיבות "מוזיאון ישראל", ודגם "החורבה" נמצא במוזיאון "חצר הישוב הישן" בהשאלה מתמדת.

בניית דגמים מעץ של מבנים הייתה נהוגה בירושלים שנים רבות לפני מאיר רוזין. לפי פרופ' חיים גורן, כבר במאה ה-16 ציווה נסיך הפפאלץ אוטו היינריך לבנות דגם מעץ של ירושלים. הדגם נישמר ומוצג כיום במוזיאון הלאומי של מינכן. במוזיאון הפרנציסקאני בירושלים נמצא דגם של כנסיית הקבר מהמאה ה-17, עשוי עץ ומשובץ צדף. לפי האב פרופ' פיצ'רילו המנוח, שהיה מנהל המוזיאון, דגמים מעין אלו נשלחו לנדבנים שונים באירופה שסייעו באחזקת המקומות הקדושים. במאה ה-19 נבנו בירושלים על-ידי קונרד שיק, אדריכל אוטוידיקט ומחשובי חוקרי ירושלים, מספר דגמים מעץ עליהם כתבו פרופ' חיים גורן ופרופ' ריכב רובין. דגמיו של קונרד שיק ודגמים נוספים שבנו בירושלים במאה ה-19 הכומר האנגלי מרטין טנץ, וההונגרי הקתולי סטפן אילש שהשתמש בפיסות אבץ, מוצגים כיום במוזיאונים בארץ ובעולם.

בשנת 1913 מקים מאיר רוזין ביחד עם ש.ז. גולדברגר ויעקב ערבליך את בית-המלאכה "אמנות יהודה", שמטרתו "לתת מלאכה לפועלים עניים, ולפתח כשרונות צעירי ירושלים באמנות הציור, רשום ובנאות". בבית המלאכה עבדו 8 פועלים ו-5 חניכים. תוצרת בית המלאכה לפי "ספר הזכרון הירושלמי" שערך נחום דב פריימן בשנת 1913: "תבנית כל הבנינים העתיקים וההסטוריים שלנו בא"י בפורמט קטן מעצי זית... גם תבניות של מושבות אחינו בארץ-ישראל ופרברי ירושלים, בתי חסד שונים ומראות מהארץ בזמנים ידועים". בפרסומות הם מציעים: "בבית חרשת 'אמנות יהודה' היחידה במינה בירושלים בפרט ובארץ ישראל בכלל נמצאים למכירה תבניות הבנינים העתיקים של ירושלים וסביבותיה וכן של ארץ ישראל העתיקה והחדשה. אלה שאין ידם משגת לעלות ולבקר את ארץ ישראל, יכולים לקבל מושג ברור משרידי

from the work of Jews of recent times through the models on sale from us".

On Hol Hamoed of the Succot holiday in 1915, Meir Rosin was one of the seven founders of the Jerusalem organization of artists and artisans, which brought together about one hundred members in Jerusalem for public works and help to the needy during World War One. Among the other founders was Yehiel Zvi Zimerinsky, grandfather of the third Chief of Staff Mordechai Maklef, who engraved in olive wood. He made an artistic box of olive wood to order, including the picture of the Batei Ungarin, as a gift for Emperor Franz Josef's 70th birthday in 1900, and received thanks from the Emperor and praise in the Viennese newspapers. Avraham Yitzhak Appleman was a master craftsman and bookbinder, who prepared the artistic album given as a gift to Kaiser Wilhelm II from the Jewish Community in Jerusalem on his visit.

The Israel Museum held an exhibit in 1979 on "Art and Artisanry in Eretz Israel in the 19th century," which brought to the public attention many works of art and craft, despite the fact that there were only several thousands of Jews in the country. Many of the works of art produced in the 19th century perished in the 1837 earthquake in Safed and the looting of the Jewish Quarter of the Old City of Jerusalem during the War of Independence in 1948. Selected works by Rosin were on show with other works by his forgotten contemporaries. During the 19th century, for the most part, artists in Eretz Israel integrated religious motifs in the ritual objects they crafted, in other objects of skillfully crafted wood and metal, and in printed works. Rosin's paintings and drawings stood out in the exhibit, constituting the connecting link between 19th and 20th century art in Eretz Israel. Rosin, a gifted self-taught painter, who had traveled widely in museums and other sites around the world, laid down new foundations for

Israeli art, both in his landscape paintings of Eretz Israel as well as drawings of people with the emphasis on facial expression and emotional state. These new foundations would appear in the 20th century in paintings by the teachers and students at the Bezalel School, and perhaps were already present in the 19th century painting lessons at the Torah Umelacha (Jewish studies and trades) at the Alliance School in Jerusalem (Kol Yisrael Haverim), but which have never been exhibited.

In 1984 the President's House held an exhibit of "Landscape in Israeli Art". The late Ofira Navon, who initiated the exhibition, wrote that the guideline was "a search for the works of artists active in this country who painted landscapes that characterized a period, symbolized a way of thinking and left their imprint on other artists. The deluxe catalog of the exhibition opened with Meir Rosin's painting of Rachel's Tomb. The introduction by Yigal Zalmona noted that "Rosin, unique among Jewish artists active in the 19th century in Eretz Israel, was the only one who drew landscape with an approach closer to the realistic western design approach".

Rosin died unexpectedly at a young age, on Lag Ba'Omer - May 10, 1917 - following malnutrition and a serious illness. He was only 41. Meir Rosin was buried on the Mount of Olives, in the Chabad section of the cemetery. His widow received the franchise from the Jewish community of Jerusalem to sell internal organ meat and so could support their children: Yocheved, who married Avraham Cohen; Yehudit, married to Mordechai Amir (Goldenberg); Chaya, who married Pessah Feingersh; Esther, Mrs. Yakov Green; Aliza, who married Netanel Wolloch; Bat-Sheva, Mrs. Ephraim Falik; and their son, Eliyahu, who was head mechanic on the first Jewish ship, the *Emanuel*, which went down with all hands aboard in early 1934 between the shores of England and Eretz Israel.

הראשונה, בל"ג בעומר 1917 בגיל 41 בעקבות רעב ומחלה קשה, ונקבר בחלקת "חב"ד" בבית העלמין על הר הזיתים. אלמנתו פייגה-ברכה קבלה מהקהילה היהודית בירושלים זיכרון למכירת חלקים פנימיים של בשר, וכך היא וילדיה לא רעבו ללחם. צאצאיו: יוכבד אשת אברהם כהן, יהודית אשת מרדכי עמיר (גולדנברג), חיה אשת פסח פיינגרש, אסתר אשת יעקב גרין, עליזה אשת נתנאל וולוך, בת-שבע אשת אפרים פליק, ואליהו שהיה מכונאי ראשי באוניה "עמנואל", האוניה העברית הראשונה שהניפה דגל כחול לבן עברי, נספה בראשית 1934 עם אבדן האוניה על כל עובדיה בין חופי אנגליה וארץ-ישראל.

שער הכבוד של מועצת העירייה לכבוד ביקור הקיסר וילהלם השני, 1898, אוסף מוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש קפלן, ירושלים
The Gate of Honor in tribute to the visit by Kaiser Wilhelm II by the Jerusalem Municipality, 1898
Collection of Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum, Jerusalem

בעיתוני וינה. גם אברהם יצחק אפלמן שהיה כורך ספרים רב-אומן היה בין המייסדים. אפלמן הכין בבית מלאכתו את האלבום האמנותי, שעדת היהודים בירושלים מסרה שי לקיסר הגרמני וילהלם השני בעת ביקורו בארץ.

בשנת 1979 התקיימה במוזיאון ישראל תערוכת "אמנות ואומנות בארץ-ישראל במאה ה-19". התערוכה חשפה לא מעט יצירות אמנות ואומנות, למרות שבארץ כולה התגוררו בתקופה הנידונה רק כמה עשרות אלפי יהודים בלבד, וחלק ממה שנוצר בארץ במאה ה-19 נשמד ברעש שפקד את צפת בשנת 1837, ובביזת הרובע היהודי בעיר העתיקה במלחמת תש"ח. מבחר מיצירותיו של מאיר רוזין הוצגו בתערוכה, עם עבודותיהם של אמנים ואומנים נשכחים מהתקופה. במאה ה-19 שילבו האמנים בארץ-ישראל בעיקר מוטיבים דתיים בתוך תשמישי-קדושה, חפצי מלאכת-מחשבת וחומר מודפס. יוצאי דופן בתערוכה היו ציוריו ורישומיו של מאיר רוזין. ציוריו מהווים את חוליית הקשר בין האמנות של המאה ה-19 לאמנות של המאה ה-20 בארץ-ישראל. רוזין, שהיה גם צייר אוטודידקט מחונן, שביקר במוזיאונים וב"אתרים" בעולם, הציב יסודות חדשים באמנות הישראלית, הן בציור נופים ארץ-ישראליים והן ברישום דמויות בדגש על הבעת פניהם ומצבם הרגשי. יסודות חדשים אלו יופיעו במאה ה-20 בציורי מורי ותלמידי "בצלאל", ואולי כבר הופיעו במאה ה-19 בציורי המורים והתלמידים של שעורי הציור בבית הספר "תורה ומלאכה" של כ"ח (אליאנס) בירושלים, אך טרם נחשפו.

בשנת 1984 התקיימה בבית הנשיא תערוכת "נופים באמנות ישראל". הקו המנחה בעריכת התערוכה היה לדברי היוזמת אופירה נבון ז"ל: "חיפוש אחרי עבודותיהם של אמנים שיצרו בארץ, וציירו נופים שאפיינו תקופה, סמלו מחשבה, והטביעו חותם על אמנים אחרים". הקטלוג המהודר של התערוכה פותח בציורו של מאיר רוזין "קבר רחל", ובמבוא מצוין יגאל צלמונה: "רוזין היה היחיד מבין האמנים היהודיים אשר פעלו במאה ה-19 בארץ-ישראל שרשם נופים בגישה הקרובה יותר לדרך העיצוב הריאליסטית-מערבית".

מאיר רוזין נפטר בלא עת, בתקופת מלחמת העולם

MEIR ROSIN – PORTRAIT OF AN ARTIST

by Galia Gavish, Artistic Director

Architectural Models

In the nineteenth century there lived in Jerusalem a number of Christian model-makers who constructed models, primarily of sites holy to their religion. The most well-known among them was Conrad Schick, creator of the famous Holy Temple model.

Meir Rosin was the first Jewish artists to built models. Naturally he chose to build models of Jewish holy sites: and more. Rachel's, Absalom's Tomb, etc. There are plans depicting the building of a model of the Holy Temple, but this project was never realized.

In 1912 Rosin constructed a model of the Beit-Yaacov Synagogue, popularly known as "Ha-Hurvah", hoping to sell it abroad. His measurements were precise and the model depicted every single detail including the wall decorations. This work exemplifies his frugal use of materials. The base of the model is glued onto a closet door, the hinges are still there. The benches are made from left-over pieces of wood, the decorations from pieces of gold-colored cardboard he brought back from his travels abroad.

Rosin's important innovation was the use of architectural models to market homes: the Ungarin and Rand homes, these are isolated, small homes consisting of one room, a corridor and courtyard. There are several unfinished models, which include fences made of small nails. These models are excellent examples of Rosin's creativity in frugality.

Rosin's Paintings

Rosin traveled from Jerusalem to Europe and the U.S.A, a very rare occurrence in those times. During the

מאיר רוזין עם מקל ציירי שלטים מצייר את עמוד שער הכבוד
Meir Rosin with signpainters tool working on the gate
in honor of the Kaiser,

nineteenth century it was customary to visit museums to copy masterpieces and learn how to paint. It was apparently how Rosin taught himself to paint.

At the began his commercial career Rosin supported himself by drawing signs and he became famous in this area. In the pre-computer era sign-painters had to master drawing, calligraphy and colos theory, They had to know which material would withstand outdoor weather conditions. Oftentimes the artists would carve the signs in the shape of objects, a sort of wood-sculpture.

Upon the visit of Kaiser Wilhelm II of Germany in 1898, the Jewish "Yishuv" (community) commissioned Rosin to construct and paint the two gates in his honor. Several pictures of these gates have been preserved.

כספים לבדק בית. הוא מדד בדיוקנות את המבנה. במודל ניתן לראות כל פרט ופרט כולל הקישוטים על הקירות. בעבודה זו אפשר לראות את גישתו החסכנית בחומרים, לדוגמה: בסיס המודל מודבק על דלת ארון, הצירים עדיין קיימים. הספסלים בפנים משאריות של עצים, הקישוטים מדגמי קרטון צבועים בזהב שהביא מנסיעותיו בחו"ל.

החידוש החשוב של רוזין היה בבניית מודלים שיווקיים למכירת דירות: בתי-אונגריין, בתי ראנד, בתים בודדים קטנים צמודי קרקע של חדר אחד עם מבואה וחצר. יש כמה דגמים לא גמורים של בתים בודדים, בהם הגדרות, לדוגמה, עשויות ממסמרים קטנים. בדגמים רואים יצירתיות ב"דלות החומר", או איך "להסתפק במועט".

ציור

רוזין נסע מירושלים לטייל באירופה ובארה"ב, תופעה נדירה באותם ימים. במאה הי"ט היה מקובל ללכת למוזיאון ולהעתיק יצירות מופת של ציירים ידועים. כנראה כך לימד רוזין את עצמו לצייר. בתחילת דרכו התפרנס רוזין מציור שלטים. בתחום זה הוא קנה לעצמו שם. לפני

מאיר רוזין – דיוקן של אמן

גליה גביש – מנהלת אמנותית

מודלים

במאה הי"ט היו בירושלים מספר בוני מודלים נוצריים. הם בנו בעיקר מודלים של המקומות הקדושים לנצרות. הידוע מביניהם היה קונרד שיק אשר בנה מודל מפורסם של בית המקדש.

מאיר רוזין היה הראשון מבין האומנים היהודיים שבנה מודלים מסחריים. הוא בחר כמובן לבנות מקומות קדושים ליהדות: קבר רחל, קבר אבשלום וכו'. יש תכנית הכנה לבניית מודל בית המקדש עם חוברת, אך הפרויקט לא מומש.

רוזין בנה בשנת 1912 מודל של בית-הכנסת בית-יעקב "החורבה" (בפי העם), במטרה לשלוח אותו לחו"ל לצורך גיוס

שער הכבוד של עדת היהודים לכבוד הקיסר
וילהלם השני, רחוב יפו, 1898
The Gate of Honor in tribute to the visit by
Kaiser Wilhelm II by the Jewish
community, Jaffa Street, 1898

המצאת המחשב היו ציירי השלטים חייבים לדעת לצייר, קליגרפיה ולשלוט בצבעים שיעמדו בפגעי מזג-האוויר בחוץ, שלא יתקלפו או ידהו. לעתים נהגו לנסר את השלטים בצורת האובייקט אותו ציירו, מעין פיסול בעץ.

לקראת ביקורו של הקיסר וילהלם השני בשנת 1898 הזמין "הישוב" את רוזין להקים ולצייר את שני השערים לכבודו. משערים אלה נשמרו מספר צילומים.

באחד הצילומים הידועים עומד מאיר רוזין עם מקל מדידה ומוביל קוים ישרים, כלי חובה בציור שלטים. ברקע של אותו צילום ישנו ציור של עמוד מעוטר, אולי אחד העמודים של שער.

בסוף המאה ה"ט ציירו רוב הציירים בירושלים, בעיקר, את המקומות הקדושים בסגנון סימבולי. הציור היה דו-מימדי או באיזומטריה פשוטה. מאיר רוזין צייר אותם מקומות ברישום, צייר בצבעים רב-גוניים ובתלת-מימד המדגישים מרחב ופרספקטיבה. הוא לא התמקד רק במקומות הקדושים. בציוריו יש נופי ארץ ישראל כגון חוף בטבריה ורועי צאן בהרי יהודה. בכך מהווה רוזין את החוליה המקשרת בין הציור הדתי לציור הארץ ישראלי.

את הציורים צייר על קרטונים שמצא ושאריות דיקטים מנגרים. הציור (אימז") מופיע במרכז ומסביבו מצוירת מסגרת על יציקות גבס גליליות.

עליזה וולוך סיפרה לי כי לפני מלחמת העולם הראשונה שלח אביה באוניה ציורים למכירה בארה"ב. הסבלים בנמל שכחו את ארגז הציורים על החוף, רוב הציורים התקלקלו מרטיבות, חלקם הגדול אבד.

עבודה בדפוס א.ל. מונזון

לא ידוע בדיוק מתי התחיל מאיר רוזין לעבוד בדפוס מונזון. שמעון ברמץ, נכדו של לייב מונזון סיפר: "סבי דיבר על רוזין עד כמה מוכשר היה. רוזין נכנס לעבוד בדפוס כשוליה ואחרי זמן קצר ידע את עבודת העברת הציורים לאבן הליטוגרפית יותר טוב מסבי". יש לנו עדות שרוזין צייר בדפוס גלויות ומפות.

צילום

בעיזבוננו של מאיר רוזין היו הרבה נגטיבים מזכוכית, לצערנו נשמרו רק 18 נגטיבים.

5 נגטיבים של חוברת שהודפסה עבור הברון רוטשילד בסוף המאה ה"ט בשם: "מזכרת מירושלים – ירושלים עה"ק ת"ו עירות הקדושות וכל המקומות הקדושים והקאלאניות שישד השר הבארוך הנדיב עדמונד פאן ראטשילד נ"י: ומחובבי ציון".

5 צילומים של מאיר רוזין: פורטרט ו-4 צילומים של רוזין עם המודלים.

4 צילומים של דמויות מחופשות לערבים בפורים.

2 דמויות גבר ואישה כנראה בסטודיו של הצלם צדוק בסן.

2 נגטיבים מתקלפים.

המחברת כתובה באידיש ועברית ושמות חומרים בשפות לא מובנות, יש הוראות איך להכין את האמולסיה לצילום. פניתי לדוברי אידיש ולכימאים, אך הם לא הצליחו לפענח את הכתוב. יכול להיות שאלה מילים טורקיות.

באותה תקופה הצטלם אדם אולי פעם אחת. אך בניגוד למקובל בזמנו יש לרוזין מספר צילומים לרבות שלושה צילומים עם הדגמים והמזכרות, צילום פורטרט וצילום עם מקל המדידה.

מזכרות מעץ-זית

במאה ה"ט ותחילת המאה העשרים היו מספר בתי-מלאכה לייצור מזכרות מעץ-זית. רוזין ייצר קופסאות לאתרוגים ולסיגריות, קסתות לדיו, בתי מזוזה ודגמים מיניאטוריים למקומות הקדושים.

המיוחד בעבודותיו של מאיר רוזין הם הקישוטים. בנוסף לגילוף בעץ נהג רוזין להדביק גלויות צבעוניות, סרטי קישוט וצדפים. הצדפים הפכו להיות סימן ההיכר של עבודותיו.

הוא יצר בהרבה טכניקות: גילף בעץ-זית, יצק בגבס, חצב באבן גיר. רוב העבודות היו קטנות ממדים במטרה למכור מזכרות למשלוח לחוץ-לארץ או לממכר לתיירים.

are from a pamphlet printed for Baron Rothschild at the end of the nineteenth century named: "A Souvenir from Jerusalem – Jerusalem, the Holy Land, 1896.

The holy cities and all the holy places and colonies Established by the Minister, the generous Baron Edmond von Rothschild, may his light live on, and from Hovevei Zion (the Lovers of Zion)"

Of the remaining photos, five are of Meir Rosin: one portrait and four photos of Rosin with his models; four photographs are of figures wearing Arab clothes on Purim; two include figures of a man and a woman, apparently in the studio of photographer Tzadok Bassan and two are cannot be identified.

In one of his notebook of instructions he wrote in Yiddish and Hebrew how to prepare the emulsion for photography. The chemical terms are written in indiscernible words. I have shown these words to chemists and Yiddish speakers but they too could not decipher them. Perhaps they are Turkish.

Souvenirs from Olive-Wood

At the end of the nineteenth and opening of the twentieth century a few studios produced olive-wood souvenirs. Rosin made boxes for Etrogs (citrons), cigarettes cases, ink-stands, mezuzot, and miniature models of the holy places.

He mastered several techniques: olive-wood carvings, plaster castings, and sculpting in limestone. Most of his works were in miniature, serving as souvenirs to be shipped abroad or bought by tourists.

The most unique feature in Meir Rosin's work is his decorations. In addition to carving the wood Rosin would glue colorful postcards, decorative ribbons and shells, which became his mark of distinction.

In one of his more famous photographs, Meir Rosin is seen standing with a measuring stick, a required tool for any sign painter. In the photo's background is a picture of an ornamented beam, perhaps one belonging to the gate.

At the end of the nineteenth century most Jerusalem artists primarily painted the holy sites in a symbolic, two-dimensional or *symmetrical* style. Unlike his counterparts, Meir Rosin utilized rich colors and three-dimensions technique, emphasizing space and perspective. He did not focus only on the holy sites. His pictures include landscape of the Land of Israel, such as the coast of Tiberias and shepherds in the Judean Hills. In this manner Rosin served as a link between religious and Israeli art.

He drew his pictures on cartons he found or refuse from carpenters. The image appears in the center surrounded by a frame of plaster rolls.

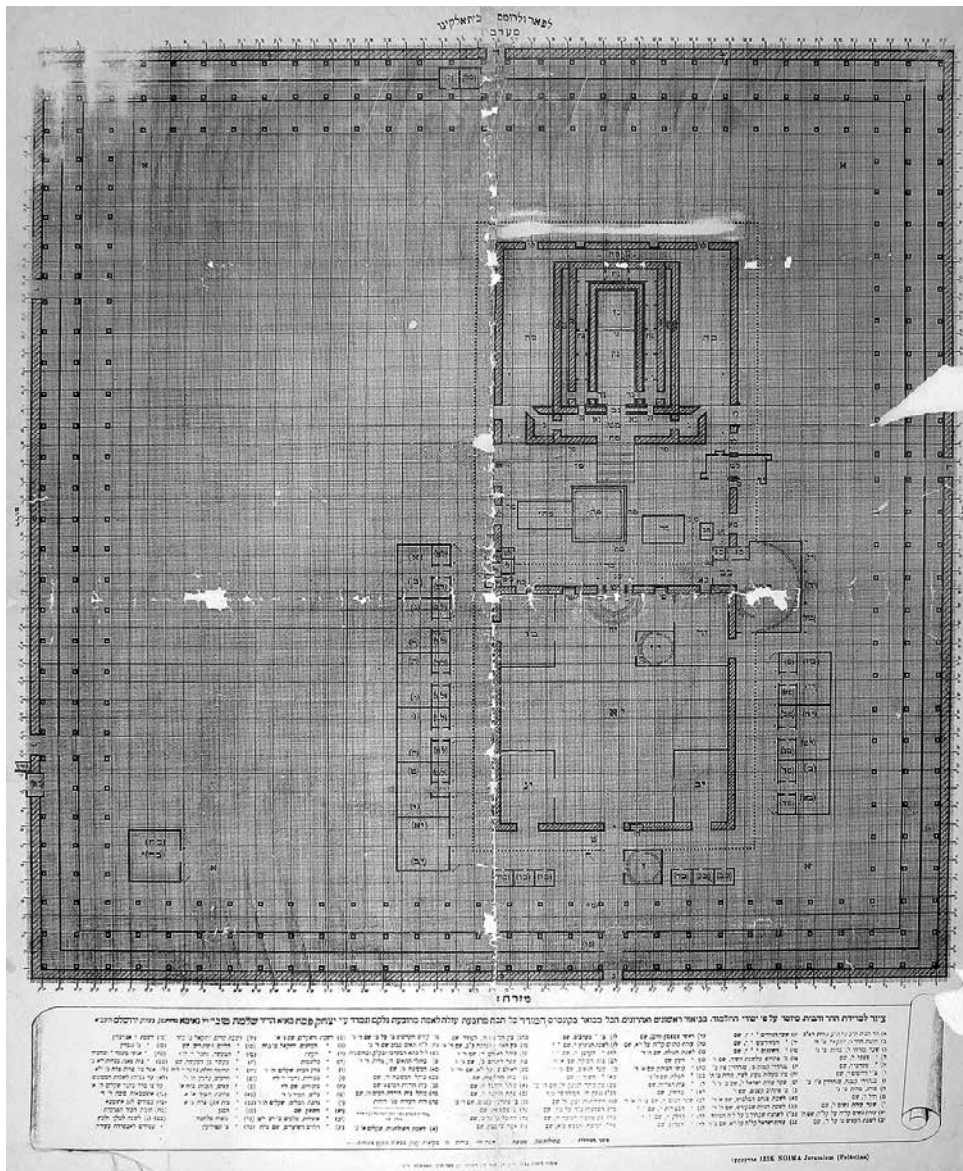
Aliza Wolloch told me that before the First World War her father intended to ship several paintings to be sold in the U.S.A but the porters forgot the trunk on shore. Most of the paintings were ruined and many were lost.

Rosin's Work in the Monsohn Workshop

It is unclear when Meir Rosin began working in printing. Shimon Barmatz, Lev Monsohn's grandson related: "My grandfather spoke of Rosin, how very talented he was. Rosin came to work in the printing workshop as an apprentice, yet after a short time he learned the art of transferring pictures onto the lithograph stone better than my grandfather". We have evidence of that Rosin printed maps and postcards.

Photography

Meir Rosin had many negatives of photographs. Unfortunately only 18 negatives remain. Five negatives

תכנית מדידה של הר הבית
מבואר בקוונטרס "המודד", 68.5 x 56 ס"מ
נלקט ונמדד על ידי יצחק פסח
שרטט מאיר רוזין, ירושלים

Painting of the surveying of the Temple Mount
Explained in Hamoded booklet, 68.5 x 56 cm.
Measurements by Yitzhak Pessah
Drawing by Meir Rosin, Jerusalem

תרומת עליזה וולאך (בת של האמן), ירושלים
Gift of Mrs. Aliza Wolloch (artist's daughter),
Jerusalem

רישום
Drawing

בעמוד הקודם
ארבע דמויות, 1902 בקירוב
רישומי עיפרון על נייר, 19.3 x 16.4 ס"מ

Previous page
Four Figures, c. 1902
Pencil on paper, 19.3 x 16.4 cm

דיוקן עם תרבוש, 1902 בקירוב
רישום עיפרון על נייר, 16 x 14 ס"מ

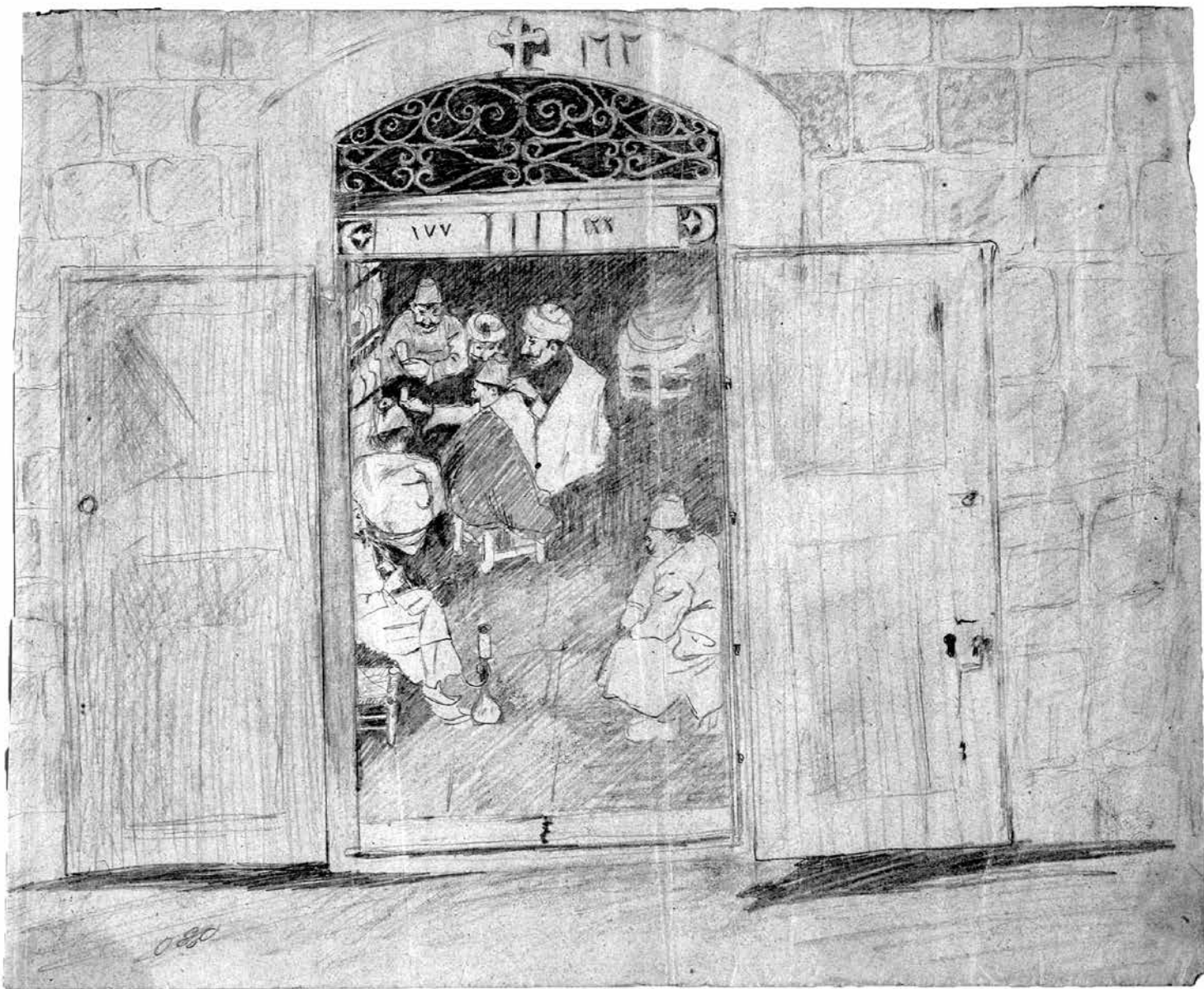
Portrait with Tarboush, c. 1902
Pencil on paper, 16 x 14 cm

בהשאלת גב' עליזה וולוך
On loan from Mrs. Aliza Wolloch

< משיחזי הסכינים, 1902 בקירוב
רישום עיפרון על נייר, 20.1 x 16.7 ס"מ

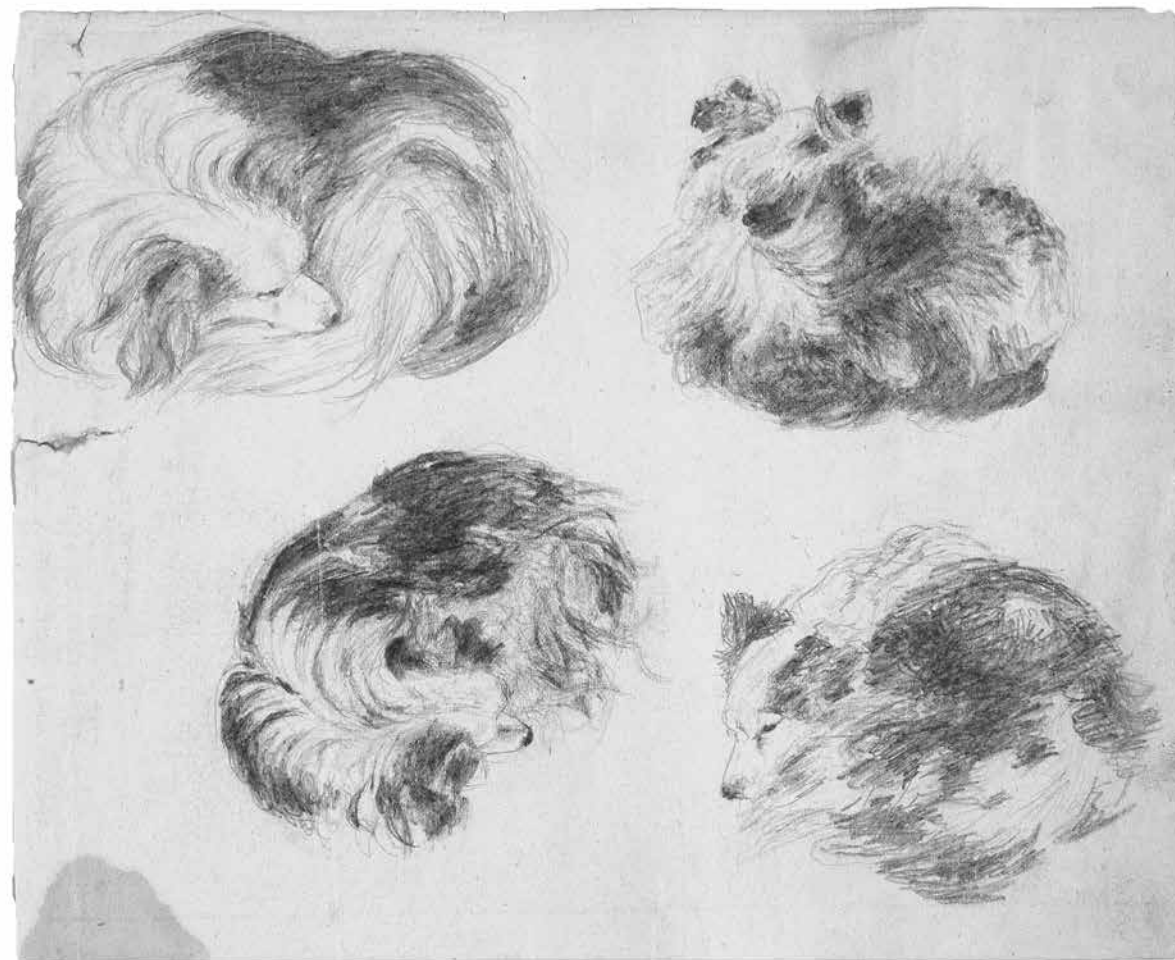
The Knife Sharpener, c. 1902
Pencil on paper, 20.1 x 16.7 cm

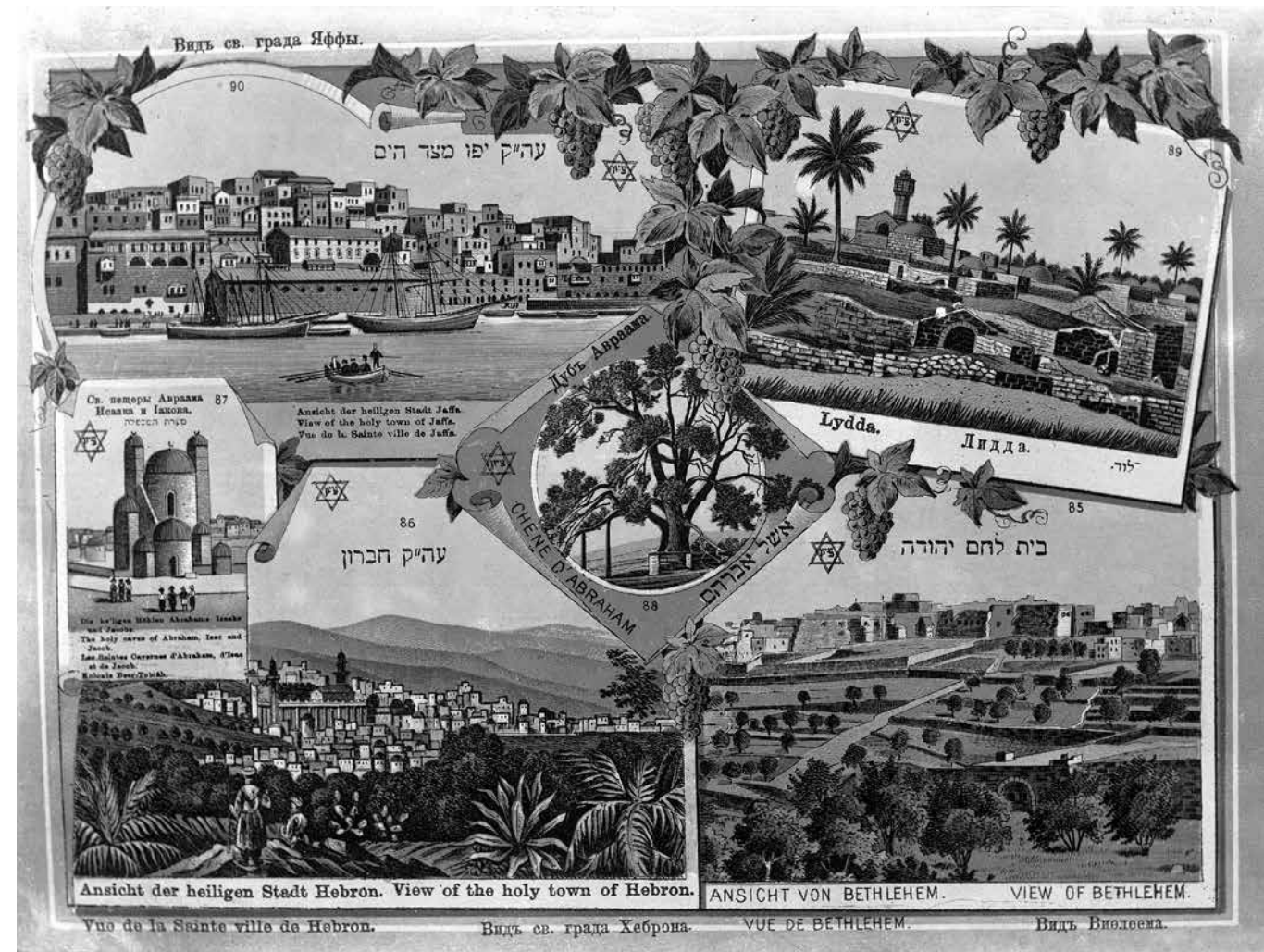
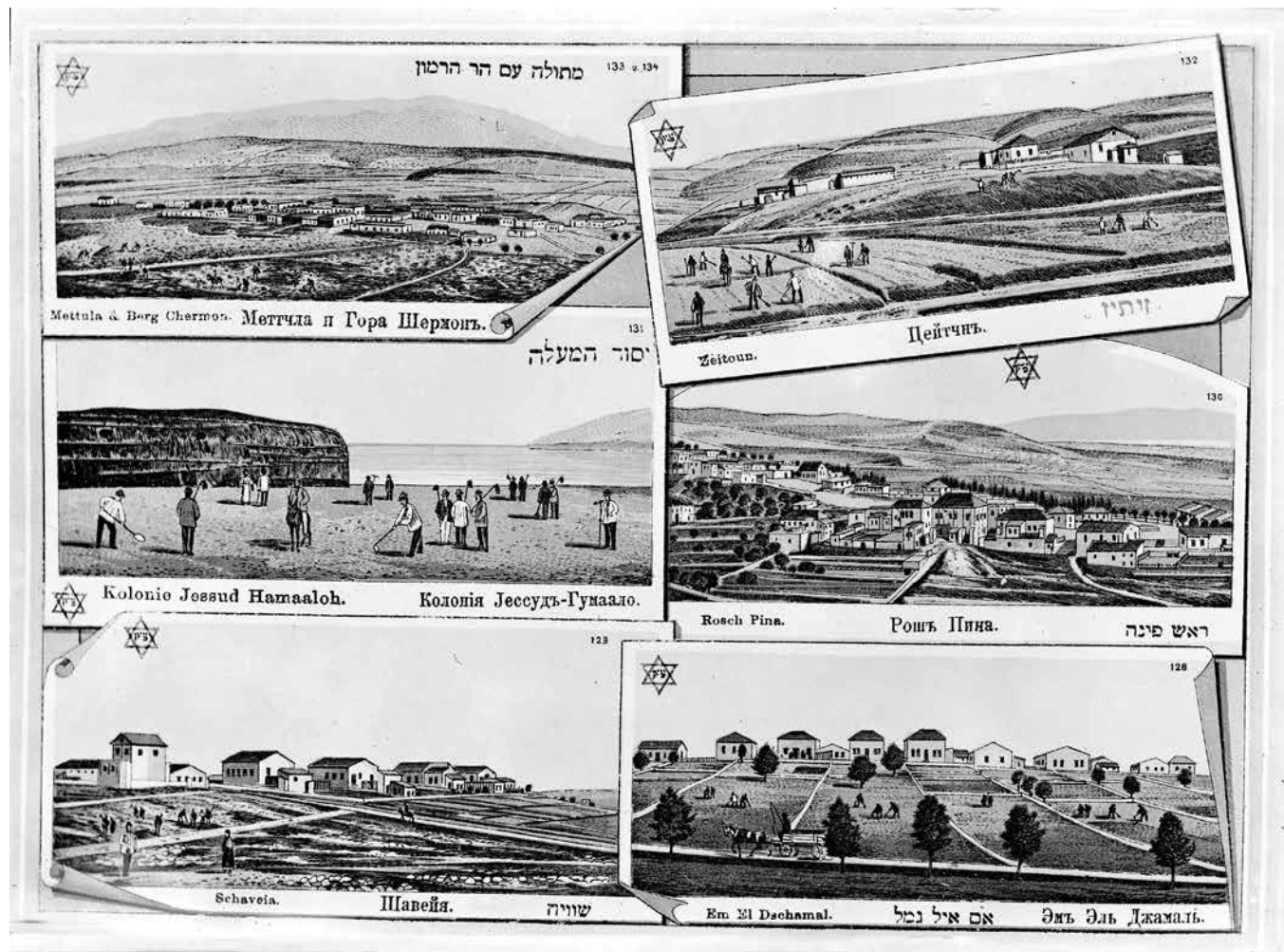
בית הקפה, 1902 בקירוב
 רישום עיפרון על נייר, 16.7 x 20.1 ס"מ
 The Coffeehouse, c. 1902
 Pencil on paper, 16.7 x 20.1 cm

בהשאלת גב' עליזה וולוך
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch

ארבעה רישומי כלב, 1902 בקירוב
 רישומי עיפרון על נייר, 19.7 x 20.8 ס"מ
 Four Studies of a Dog, c. 1902
 Pencil on paper, 19.7 x 20.8 cm

ירושלים והמקומות הקדושים, תרנ"ה-1895
 מתוך קובץ איורים: "ירושלים עה"ק ת"ו והעירות הקדושות והקאלאניות
 שיסד השר הבאראן הנדיב עדמונד פאן ראטהשילד נ"י: ומחובבי ציון"
 הציוורים שנעשו לפי צילומים מיוחדים למאיר רוזין
 פיתוח צילום מנגטיב מזכוכית

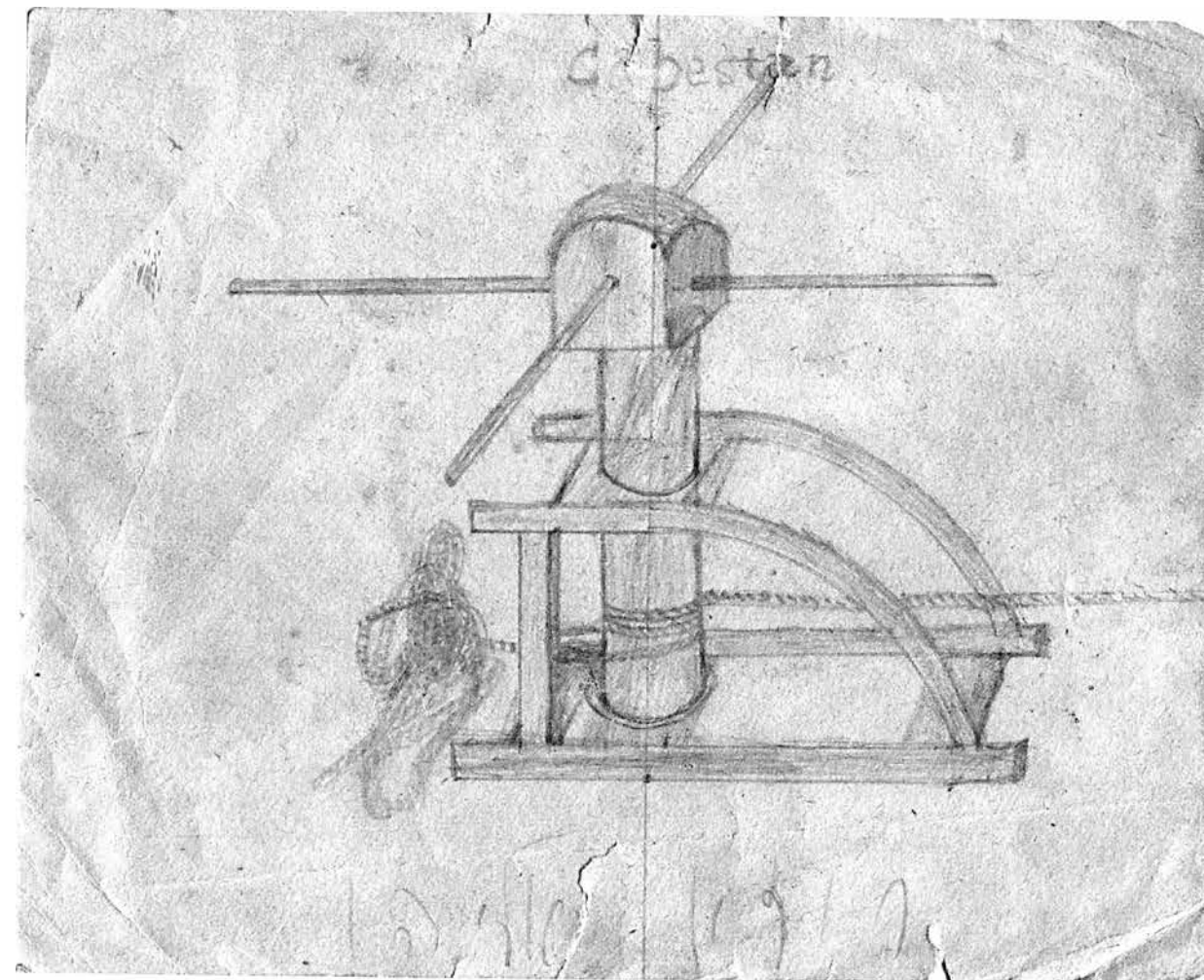
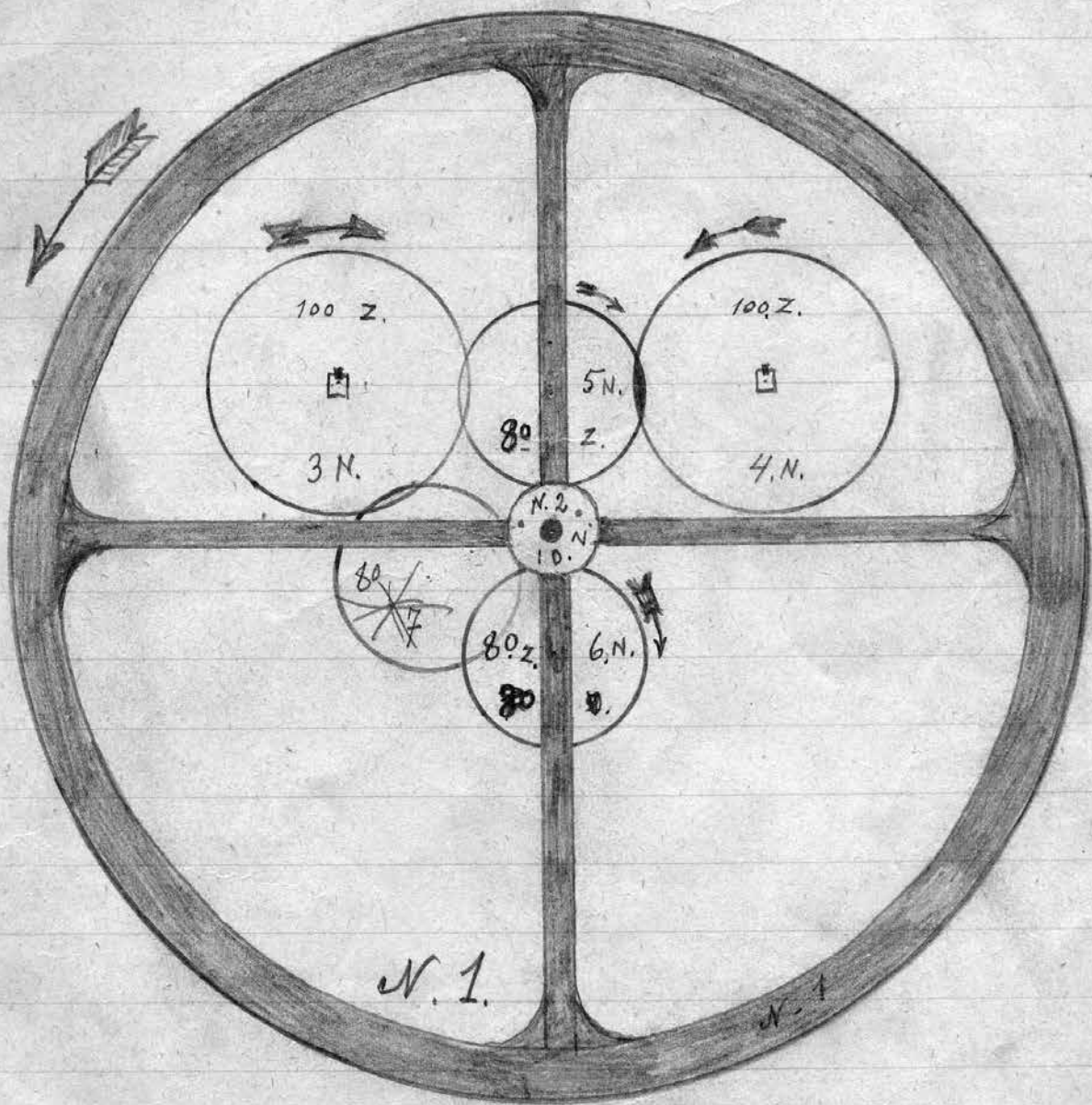
Jerusalem and the Holy Places, 5655/1895
 From the collection of illustrations, "The Holy City of Jerusalem and the Holy Towns and Colonies
 Founded by the Philanthropist Baron Edmond von Rothschild and from Hovevei Zion"

תרומת גב' עליזה וולוך
 Gift of Mrs. Aliza Wolloch

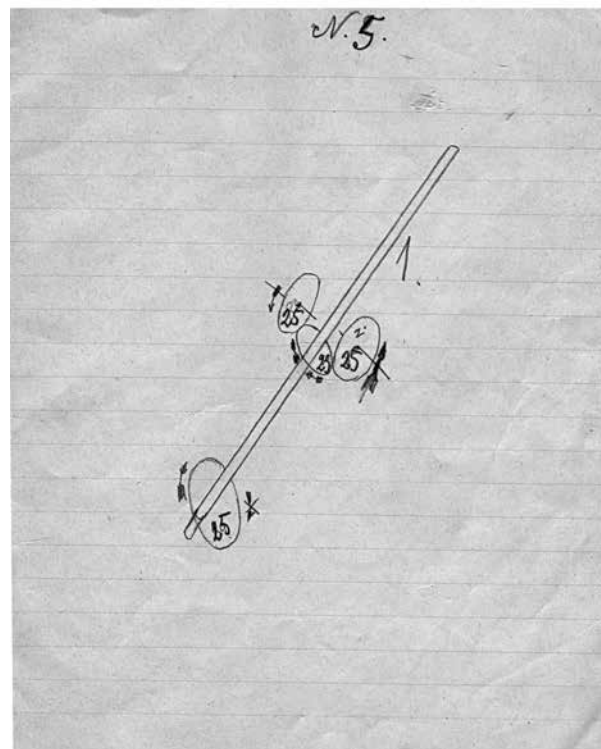
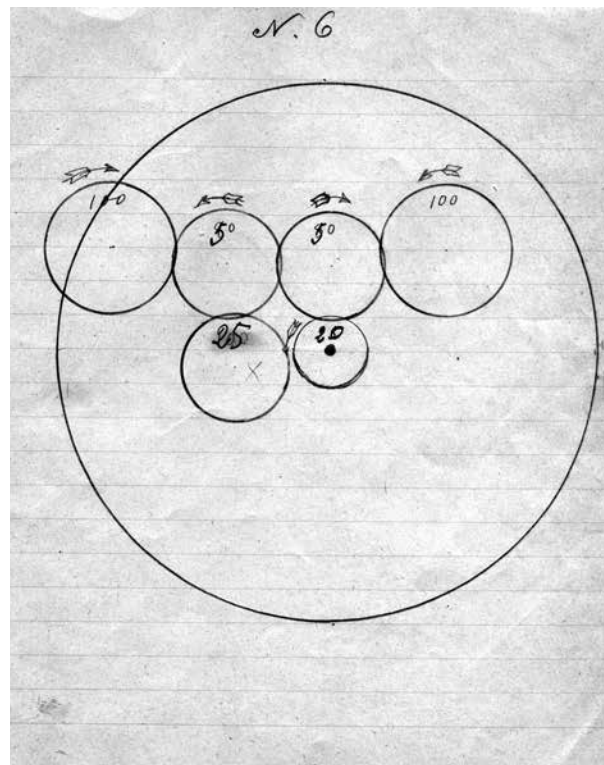

שרטוט טכני, 1915 בקירוב
 עיפרון על נייר, 16.5 x 20.5 ס"מ
 עמוד מתוך מחברת

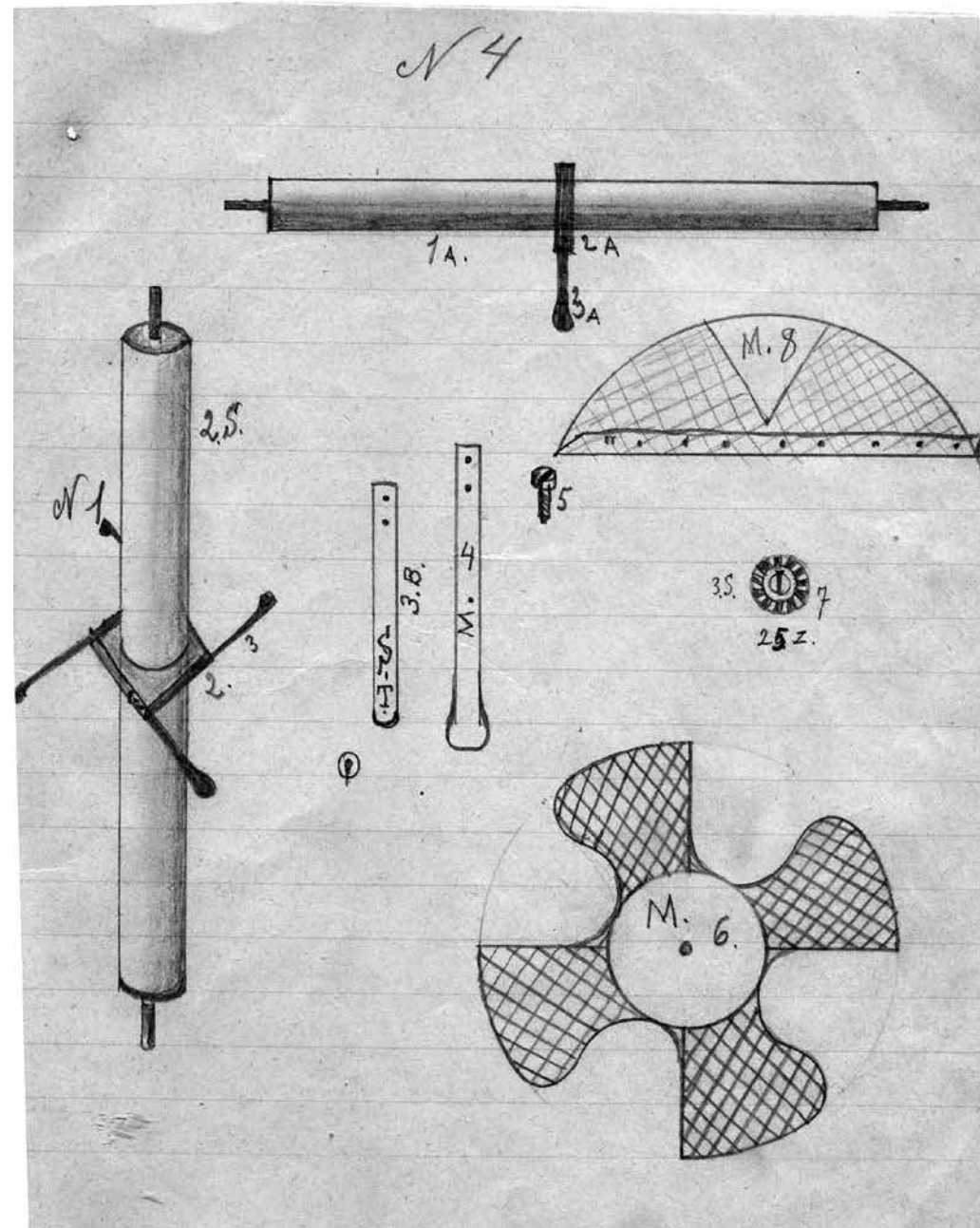
Technical drawing, c. 1905
 Page from a notebook
 Pencil on paper, 20.5 x 16.5 cm.

בהשאלת גב' עליזה וולוך
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch

שרטוט טכני, 1915 בקירוב
 עיפרון על נייר, 16.5 x 20.5 ס"מ
 עמודים מתוך מחברת
 Technical drawing, c. 1905
 Pencil on paper, 20.5 x 16.5 cm.
 Pages from a notebook
 בהשאלת גב' עליזה וולוך
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch

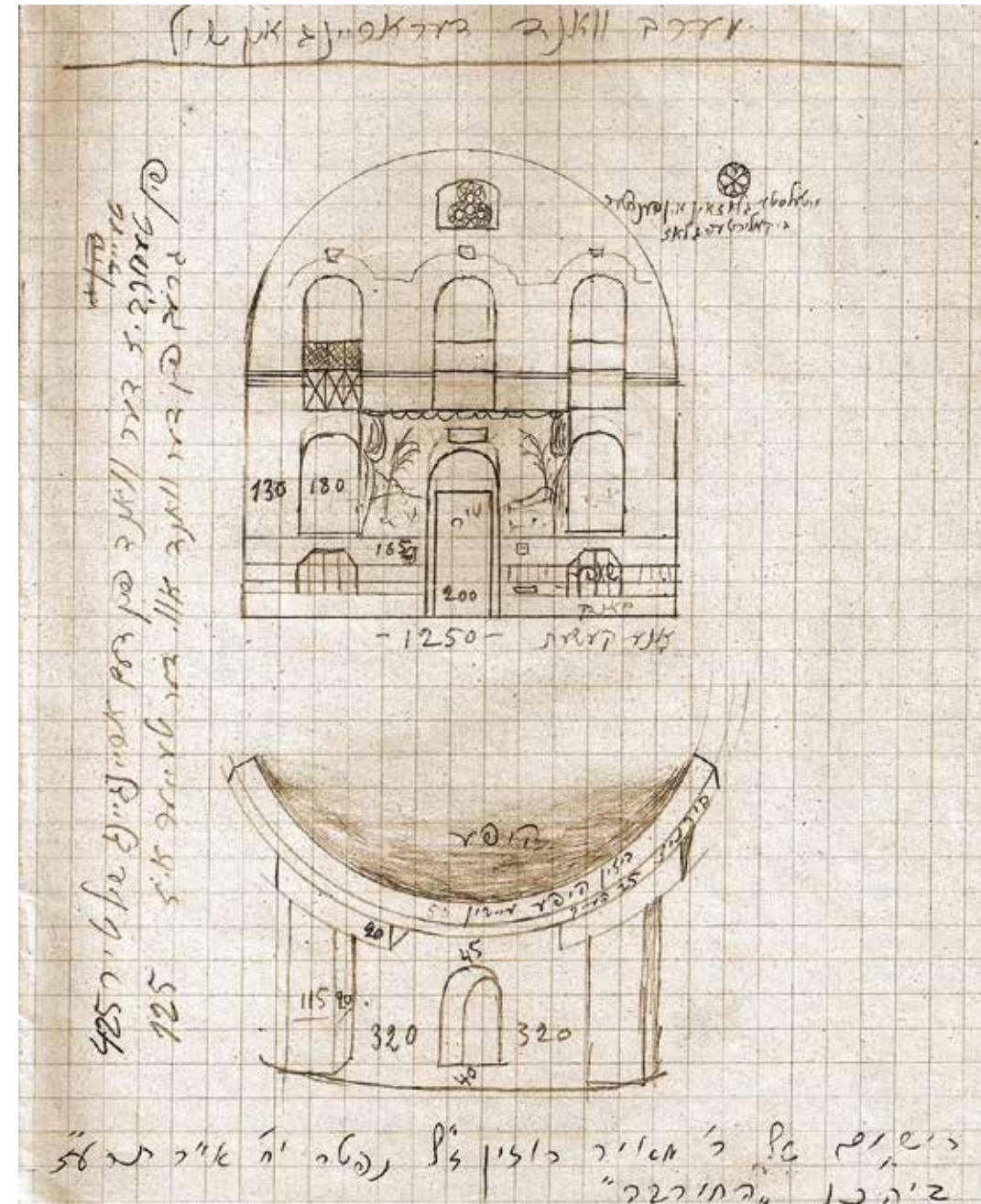
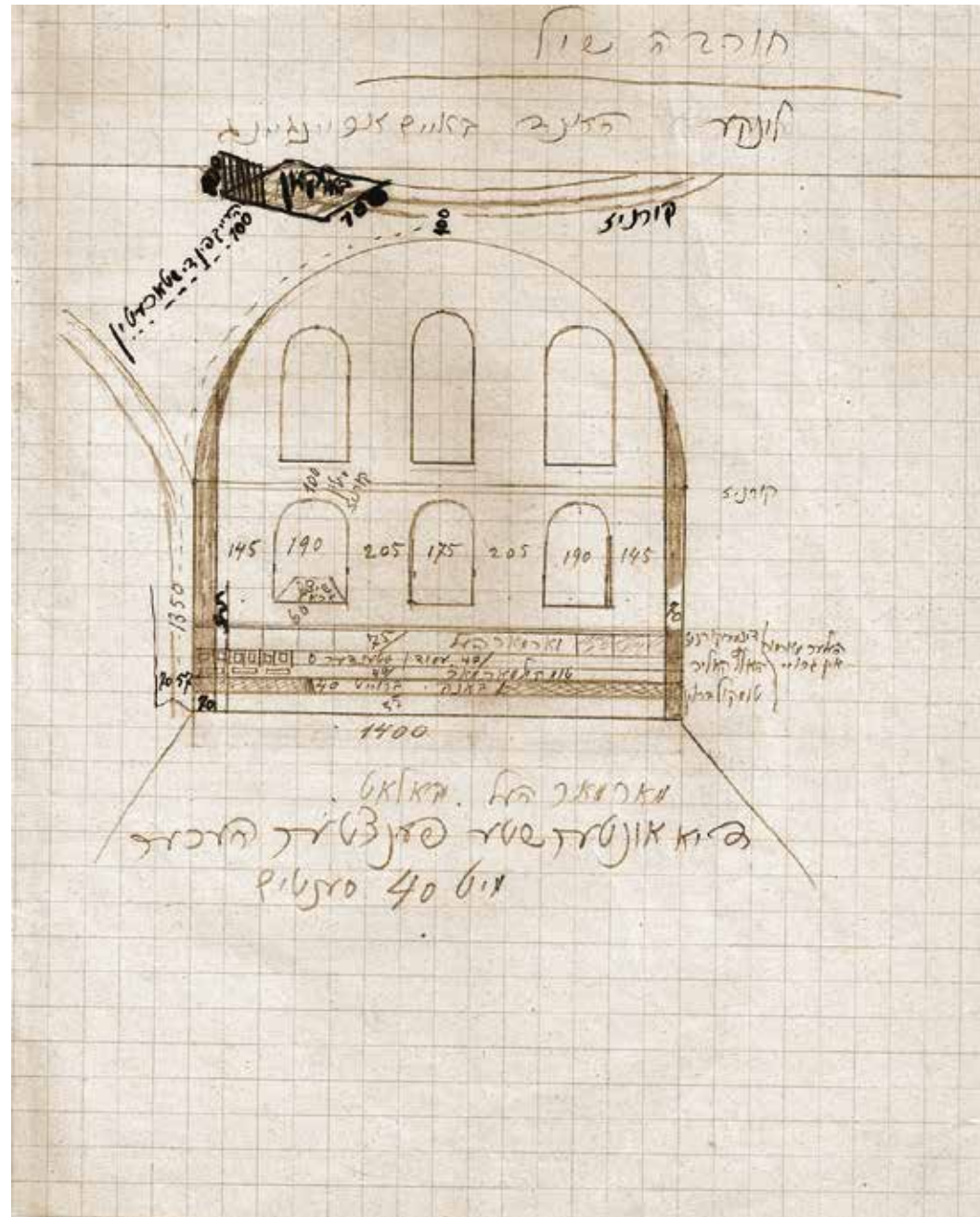
Models | מודלים

מאיר רוזין מציג את דגמיו בשלבי עבודה אחרונים, 1912
Meir Rosin presenting his nearly-completed architectural models, 1912

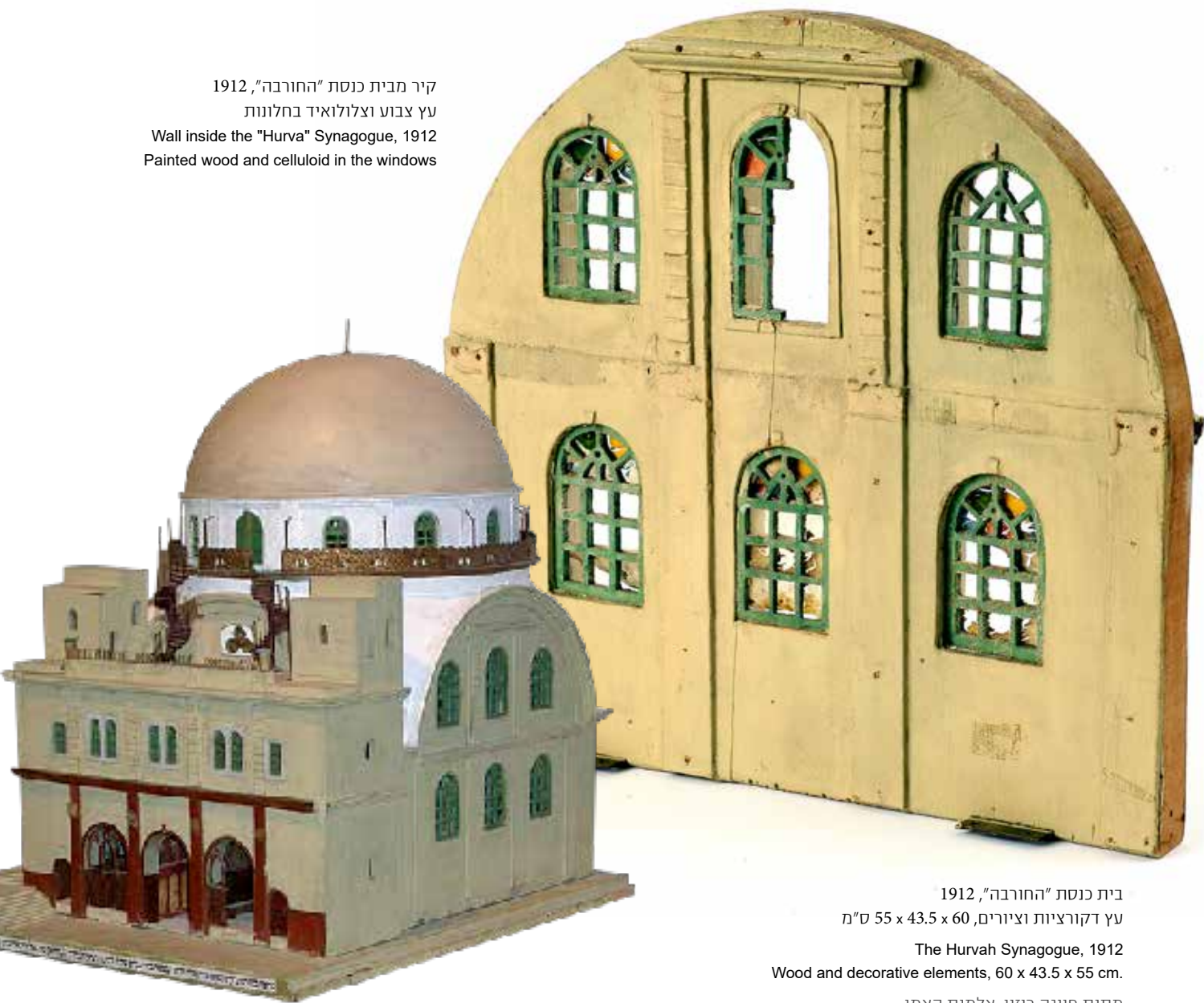

מתווים ל"חורבה", 1912 בקירוב
 עיפרון על נייר, 16.5 x 20.5 ס"מ
 Outline drawings for the Hurvah
 Synagogue, c. 1912
 From Meir Rosin's notebook of
 drawings and plans
 Pencil on paper, 16.5 x 20.5
 בהשאלת גב' עליזה וולוך
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch

קיר מבית כנסת "החורבה", 1912
 עץ צבוע וצלולואיד בחלונות
 Wall inside the "Hurva" Synagogue, 1912
 Painted wood and celluloid in the windows

בית כנסת "החורבה", 1912
 עץ דקורציות וציורים, 60 x 43.5 x 55 ס"מ
 The Hurvah Synagogue, 1912
 Wood and decorative elements, 60 x 43.5 x 55 cm.

מתנת פייגה רוזין, אלמנת האמן
 אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים
 בהשאלה מתמדת למוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש קפלן, ירושלים
 Gift of Feigeh Rosin, the artist's widow
 Collection of the Israel Museum, Jerusalem
 On loan to Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum, Jerusalem

צילום מודל החורבה | אדריכלית פאינה מלישטיין
 Photo Model | Faina Mlishtein, Architect

פנים מודל בית כנסת "החורבה", 1912 | ציורי קיר, ודקורציות
 Interior View the model of the "Hurva" Synagogue, 1912 | Wall Drawings and Decorations

בית רעפים, 1912 בקירוב
 עץ גבס ודקורציות, 18 x 28 x 16 ס"מ

Tiled-roof house, c. 1912 Wood,
 plaster and decorative elements, 18 x 28 x 16 cm

מתנת פייגה רוזין, אלמנת האמן
 אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים
 בהשאלה מתמדת למוזיאון חצר הישוב הישן ע"ש קפלן, ירושלים
 צילום © מוזיאון ישראל ע"י רן ארדה

Gift of Feigeh Rosin, the artist's widow
 Collection of the Israel Museum, Jerusalem

On loan to Isaac Kaplan Old Yishuv Court Museum, Jerusalem

Photo © The Israel Museum by Ran Erde

חלקי בית רעפים בהכנה, 1912 בקירוב
 עץ גבס, ודקורציות

Tiled-roof house in preparation, c. 1912
 Wood, plaster and decoration

תרומת גב' עליזה וולוך
 Gift of Mrs. Aliza Wolloch

תבניות פח ודגמי-קירות מעץ, 1910 בקירוב
תבניות פח ששימשו לסימון מקומות הניסור בעץ
Tin templates and models of wooden walls, c. 1910
Tin templates for cutting out wood for model buildings

תרומת גב' עליזה וולוך
Gift of Aliza Wolloch

תבניות קרטון, 1910 בקירוב
 גזרי קרטון מאריזות טבק וגלויות דואר
 Cardboard templates, c. 1910
 Cardboard cutouts from tobacco boxes and postcards

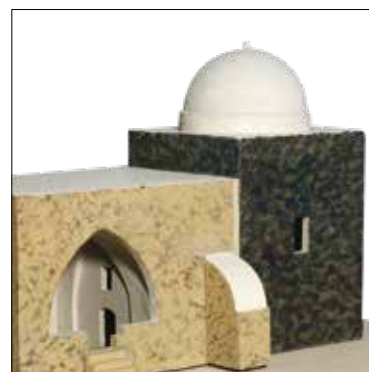
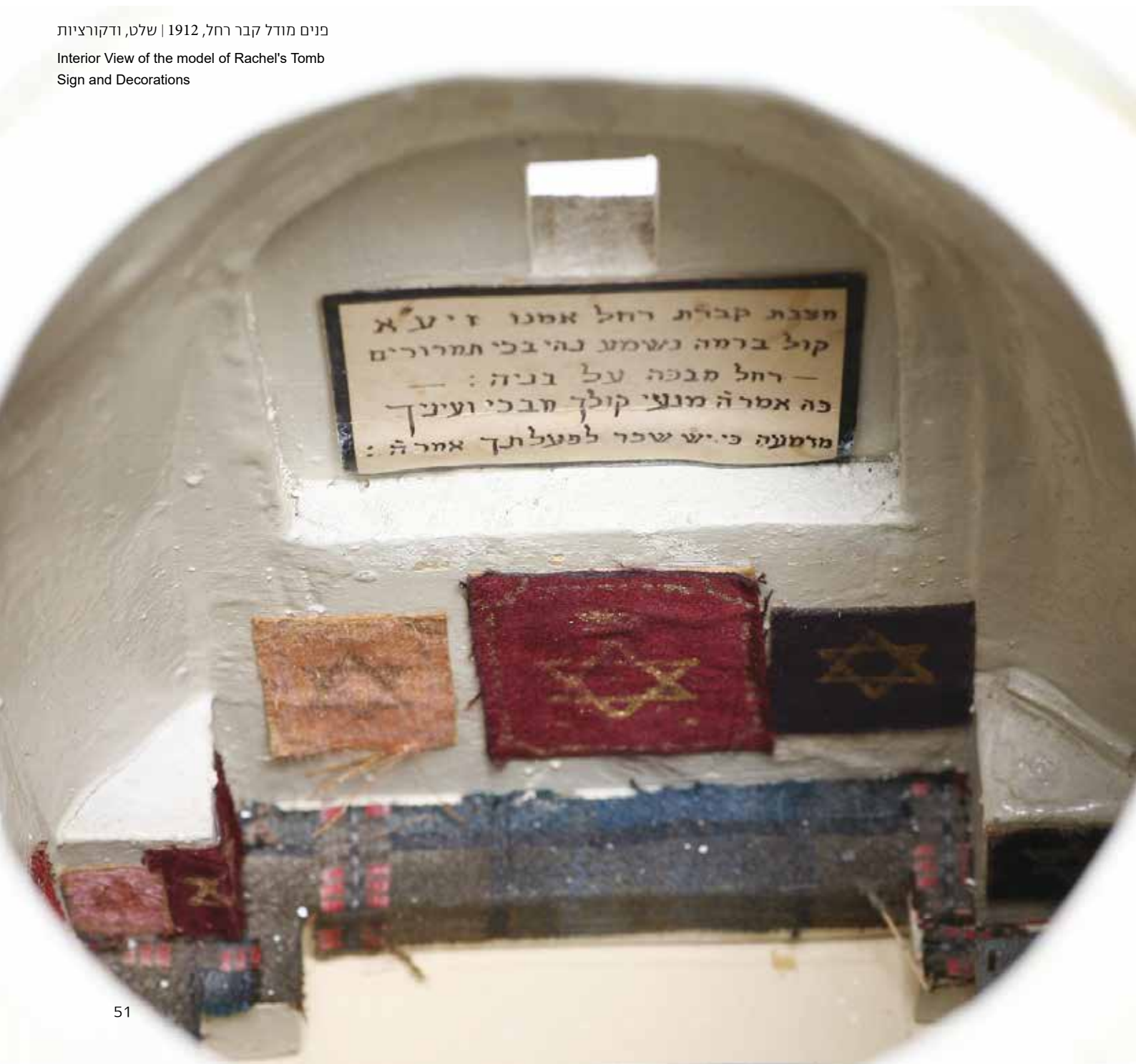
תבניות קרטון, 1910 בקירוב
 גזרי קרטון ממוחזרים וגלויות
 Cardboard templates, c. 1910
 Recycled cardboard and postcards
 בהשאלת גב' עליזה וולוך
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch

פנים מודל קבר רחל, 1912 | שלט, ודקורציות
 Interior View of the model of Rachel's Tomb
 Sign and Decorations

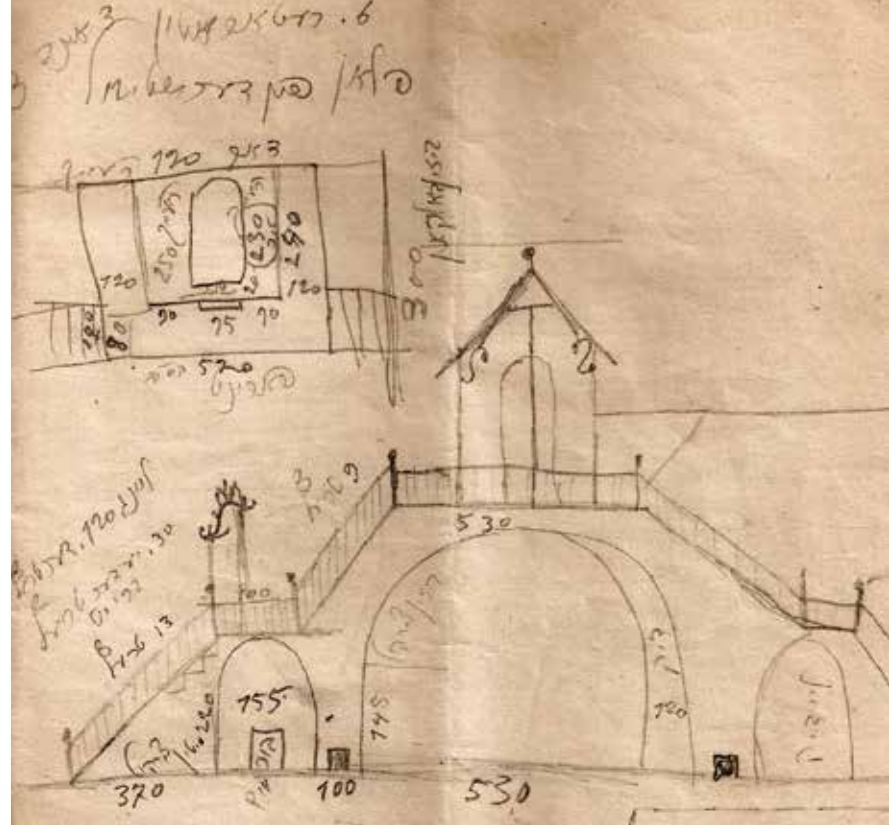

קבר רחל, 1912 בקירוב
 עץ ודקורציות, 36 x 50 x 20 ס"מ

Rachel's Tomb, c. 1912
 Wood and decorative elements, 36 x 50 x 20 cm.

מתנת פייגה רוזין, אלמנת האמן
 לזכר בנה אליהו, שאבד באנייה עמואל, בליל 1/2 - 31/1 1934
 אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים
 צילום © מוזיאון ישראל ע"ן ארדה
 Gift of Feigeh Rosin, the artist's widow
 In memory of her son Eliyahu, lost at sea when the S.S.
 Emanuel sank on the night of 31.01-01.02.1934
 Collection of the Israel Museum, Jerusalem
 Photo © The Israel Museum by Ran Erde

1912 מדרגות בתי אונגרין,
שרטוט פרט לבניית מודל בתי אונגרין
עיפרון על נייר, 16.5 x 20.5 ס"מ
בהשאלת גב' עליזה וולוך
(בת האמן), ירושלים

The Batei Ungarin steps, 1912
Drawing of detail for construction of
the model
Pencil on paper, 20.5 x 16.5
On loan from Mrs. Aliza Wolloch
(the artist's daughter), Jerusalem

1912 בית אונגרין,
עץ וגבס צבועים, 23 x 68 x 25 ס"מ

Ungarin House, 1912
Painted wood and plaster, 23 x 68 x 25 cm

מתנת פייגה רוזין, אלמנת האמן
אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים
צילום © מוזיאון ישראל ע"י רן ארדה
Gift of Feigeh Rosin, the artist's widow
Collection of the Israel Museum, Jerusalem
Photo © The Israel Museum by Ran Erde

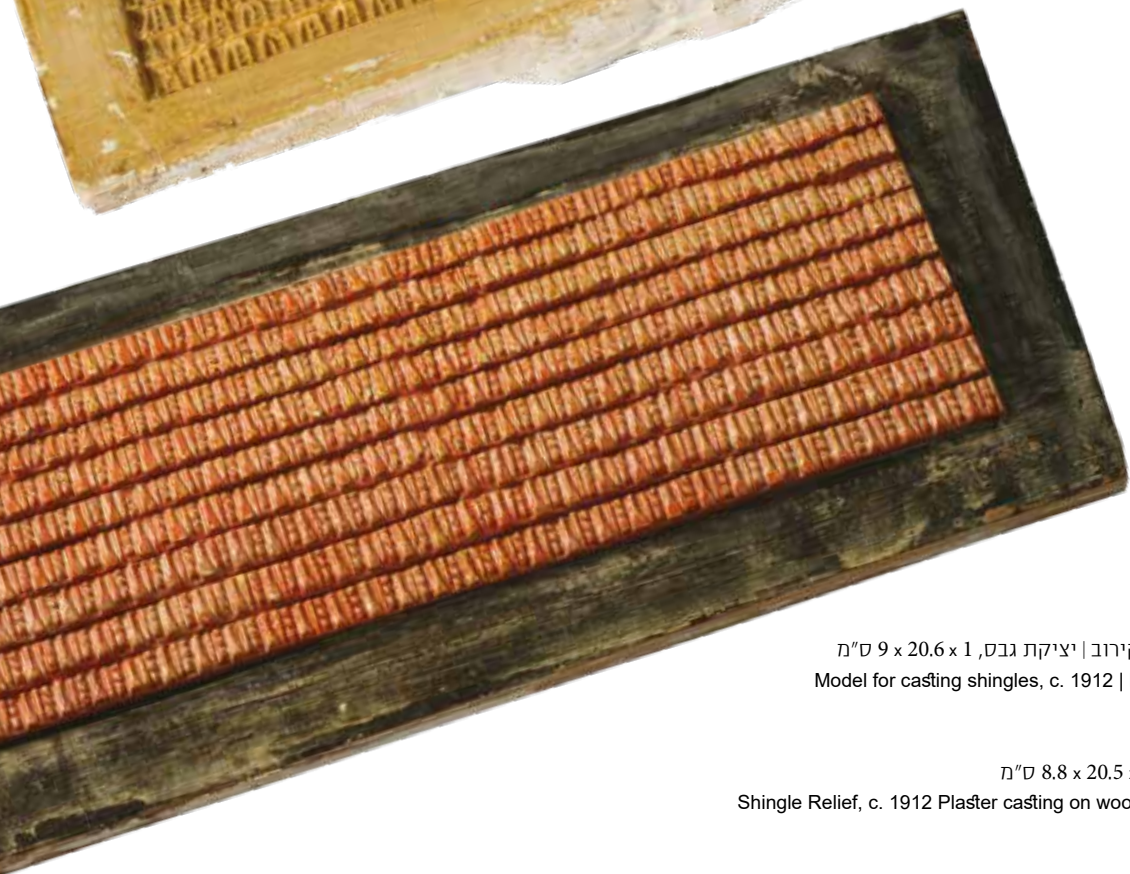
1912 בתי אונגרין,
הצד האחורי של הדגם

Batei Ungarin compound
(Ungarin houses), 1912
Rear of model and
preparatory drawing

תבנית ליציקת רעפים, 1912 בקירוב | יציקת גבס, 1 x 20.6 x 9 ס"מ
 Model for casting shingles, c. 1912 | Plaster casting, 1 x 20.6 x 9 cm

תבליט רעפים, 1912 בקירוב
 יציקת גבס על עץ וצביעה, 1.1 x 20.5 x 8.8 ס"מ
 Shingle Relief, c. 1912 Plaster casting on wood and paint 1.1 x 20.5 x 8.8 cm

תרומת גב' עליזה וולוך
 Gift of Mrs. Aliza Wolloch

בתי אונגרין
 פרט מהדגם ומחזית הבניין כיום

Batei Ungarin
 Detail of the model and façade as it appears today

ספסלים למודלים של בתי כנסת, 1912
עץ מעובד, 1-3 ס"מ

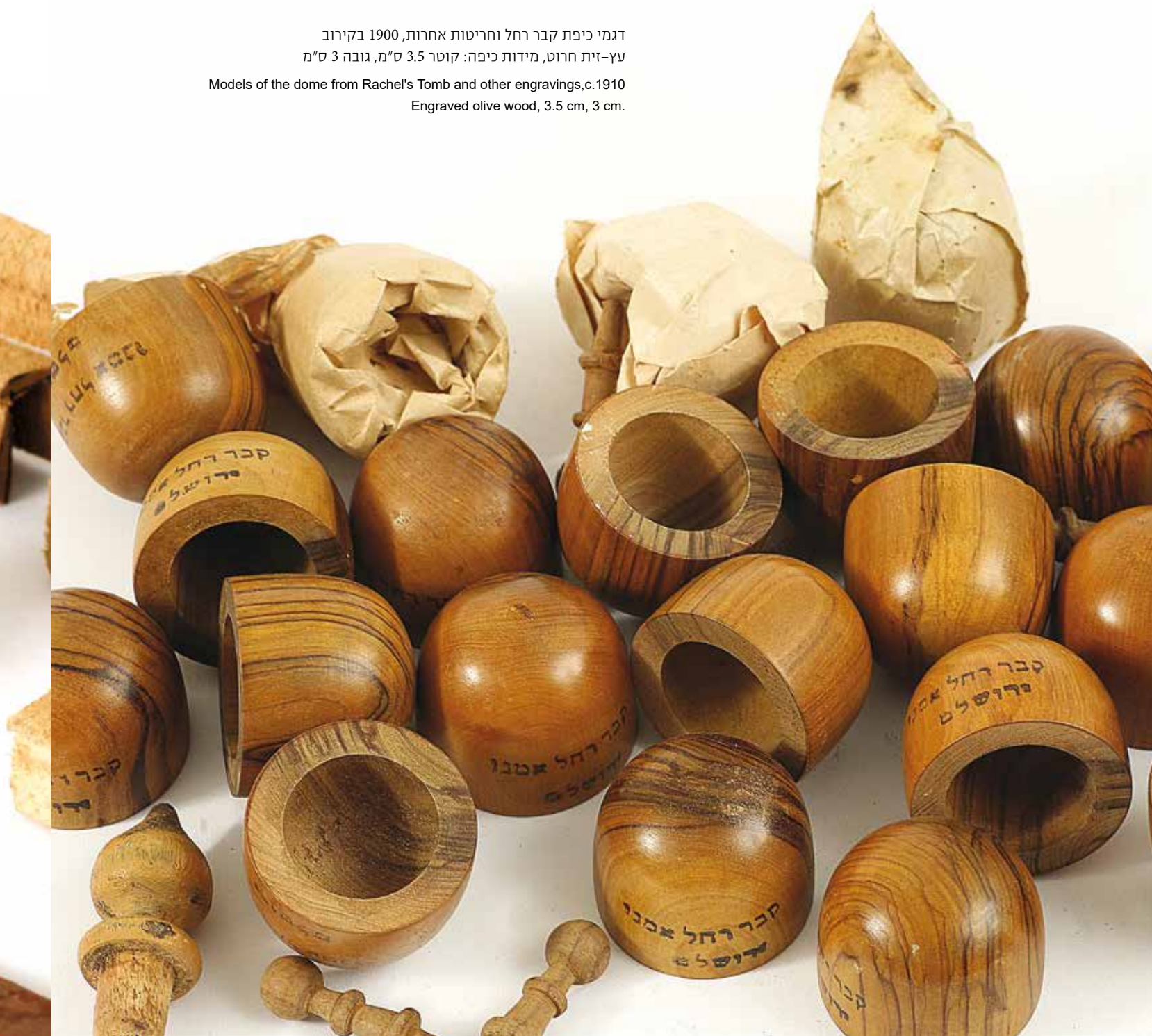
Benches for the Synagogue Model, 1912
Processed Wood 1-3 cm

בהשאלת גב' עליזה וולוך
On loan from Mrs. Aliza Wolloch

דגמי כיפת קבר רחל וחריטות אחרות, 1900 בקירוב
עץ-זית חרוט, מידות כיפה: קוטר 3.5 ס"מ, גובה 3 ס"מ

Models of the dome from Rachel's Tomb and other engravings, c.1910
Engraved olive wood, 3.5 cm, 3 cm.

תבנית ברזל
ברזל יצוק, 7 x 20 x 4.5 ס"מ

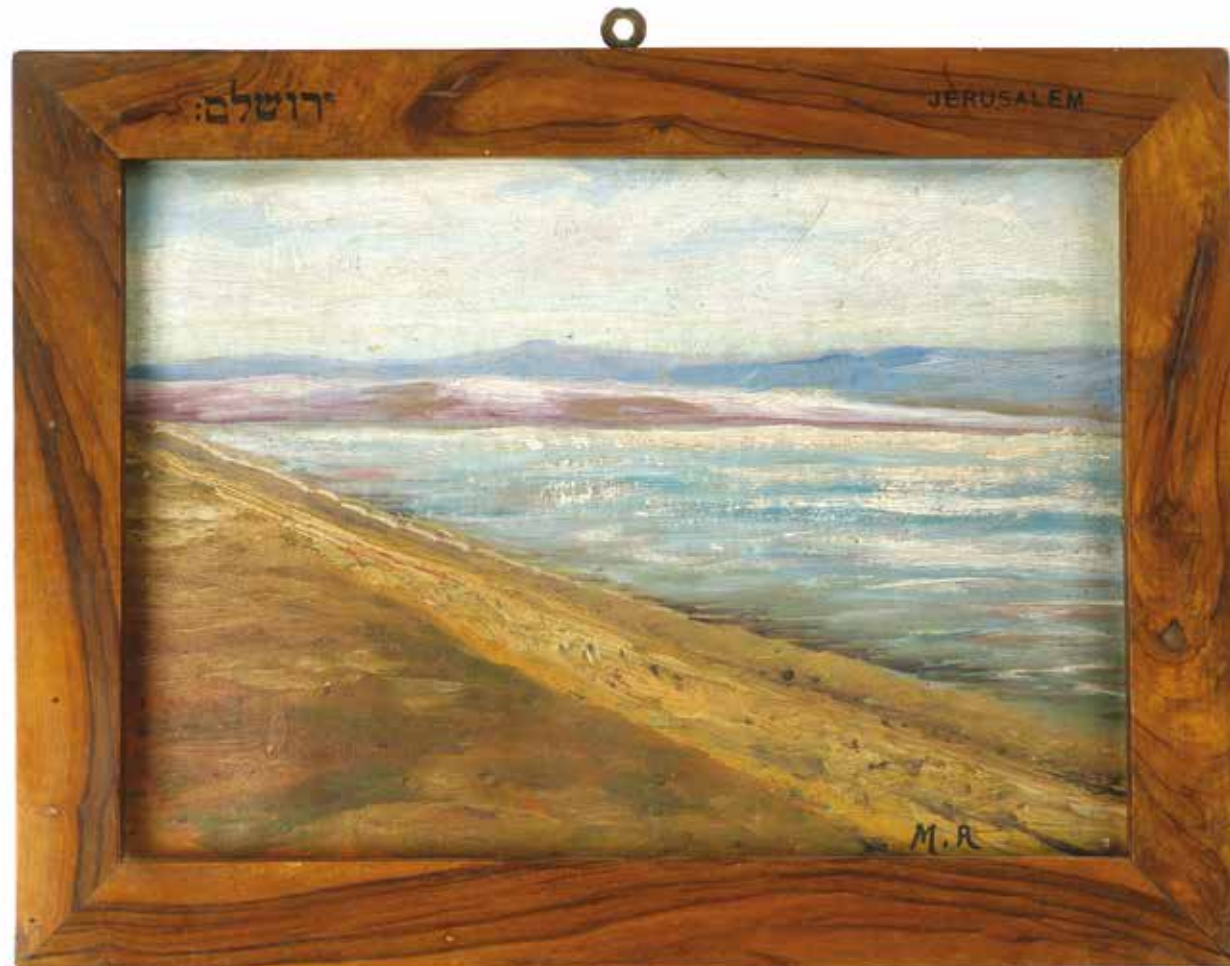
Iron mold
Forged iron 7 x 20 x 4.5 cm

תרומת גב' עליזה וולוך
Gift of Mrs. Aliza Wolloch

Painting | ציור

חוף ים, 1900 בקירוב
 צבע שמן על בד מוצמד לקרטון, 16.5 x 23.5 ס"מ
 חתום M.R., ממוסגר במסגרת עץ-זית
 Seashore, c. 1900
 Oil on canvas on cardboard, 16.5 x 23.5 cm
 Signed M.R., with olive wood frame

מקום המקדש, 1900 בקירוב
 צבע שמן על לוח עץ, 8.5 x 13 ס"מ
 Mosque of Omar, c. 1900
 Oil on wood panel, 8.5 x 13 cm

בעמוד הקודם
 מגדל דוד, 1900 בקירוב
 צבע שמן על קרטון, 25.5 x 25.7 ס"מ
 Previous page
 David's Citadel, c. 1900
 Oil on cardboard, 25.7 x 25.5 cm
 בהשאלת גב' עליזה וולוך (בת האמן), ירושלים
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch (the artist's daughter), Jerusalem

קבר רחל, 1900 בקירוב
צבע שמן על קרטון (משוקם), 24 x 24 ס"מ

Rachel's Tomb, c. 1900
Oil on cardboard (restored), 24 x 24 cm

אוסף מר גבי דבריה, הרצליה
Collection of Mr. Gabi Davara, Herzliya

הכותל המערבי, 1900 בקירוב
צבע שמן על קרטון (משוקם), 24.5 x 25 ס"מ

The Western Wall, c. 1900
Oil on cardboard (restored), 24.5 x 25 cm

"דוגמאות רקמה", 1910 בקירוב
 צייר מאיר רוזין, ליתוגרפיה צבעונית
 מקופל: 11.7 x 7.6 ס"מ
 הוצאת בית חינוך ילדים בירושלים

From the book "Embroidery Patterns," c. 1910
 Drawn by Meir Rosin, color lithograph, folded: 11.7 x 7.6 cm
 Published by Beit Hinuch Yeladim, Jerusalem

בהשאלת מר מאיר כהן, נכד, כפר שמריהו
 On loan from Mr. Meir Cohen Kfar Shmaryahu

אחת היצירות המפורסמות ביותר של רוזין הוא סידרת ליתוגרפיות מתקפלות "דוגמאות רקמה" עבור "בית חינוך ילדים", אותם הדפיס לפני מלחמת העולם הראשונה בדפוס מונזון. רוזין היה מודע לתופעה של העתקות שאחד מעתיקי מהשני. חוק זכויות היוצרים נכנס לארץ רק בשנת 1924 ע"י השלטון המנדטורי. הוא קיבל מהרב שמואל סלנט אזהרה מפני העתקה "איסור השגת גבול ידועה על-פי תורתנו הקדושה". רוזין השקיע בהדפסה סכום ניכר מכספו המועט. מהמכירות של דוגמאות הרקמה הוא היה אמור לקבל את שכר טרחתו, ויתר הרווחים נועדו לבית החינוך. עקב פרוץ המלחמה לא ניתן היה לשלוח את הסחורה ורוזין נותר עם החוב.

One of Rosin's most famous works is a series of folded lithographs, "Embroidery Patterns" for "The Children's School Center". He printed them before the First World War in the Monsohn Printing workshop. Rosin was aware that others may imitate his work (the copyright law was enacted by the Mandatory Government only in 1924). Rabbi Shmuel Salant issued a warning against unethical imitation and copying: "It is a forbidden trespassing according to our Holy Torah". Rosin invested in his printing a sizeable amount of his meager funds. He had anticipated selling the "Embroidery Patterns", which were to pay for his labor, with the school receiving any profit. The outbreak of World War I prevented the shipment of the merchandise and Rosin found himself in debt.

גלויה: תבנית עה"ק ירושלים, 1900 בקירוב
 הדפסה ליטוגראפית צבעונית, דפוס מונזון, 14 x 9 ס"מ
 Postcard: Plan of the Holy City of Jerusalem, c. 1900
 Color lithograph printed by the Monson Press,
 Jerusalem, 9 x 14 cm

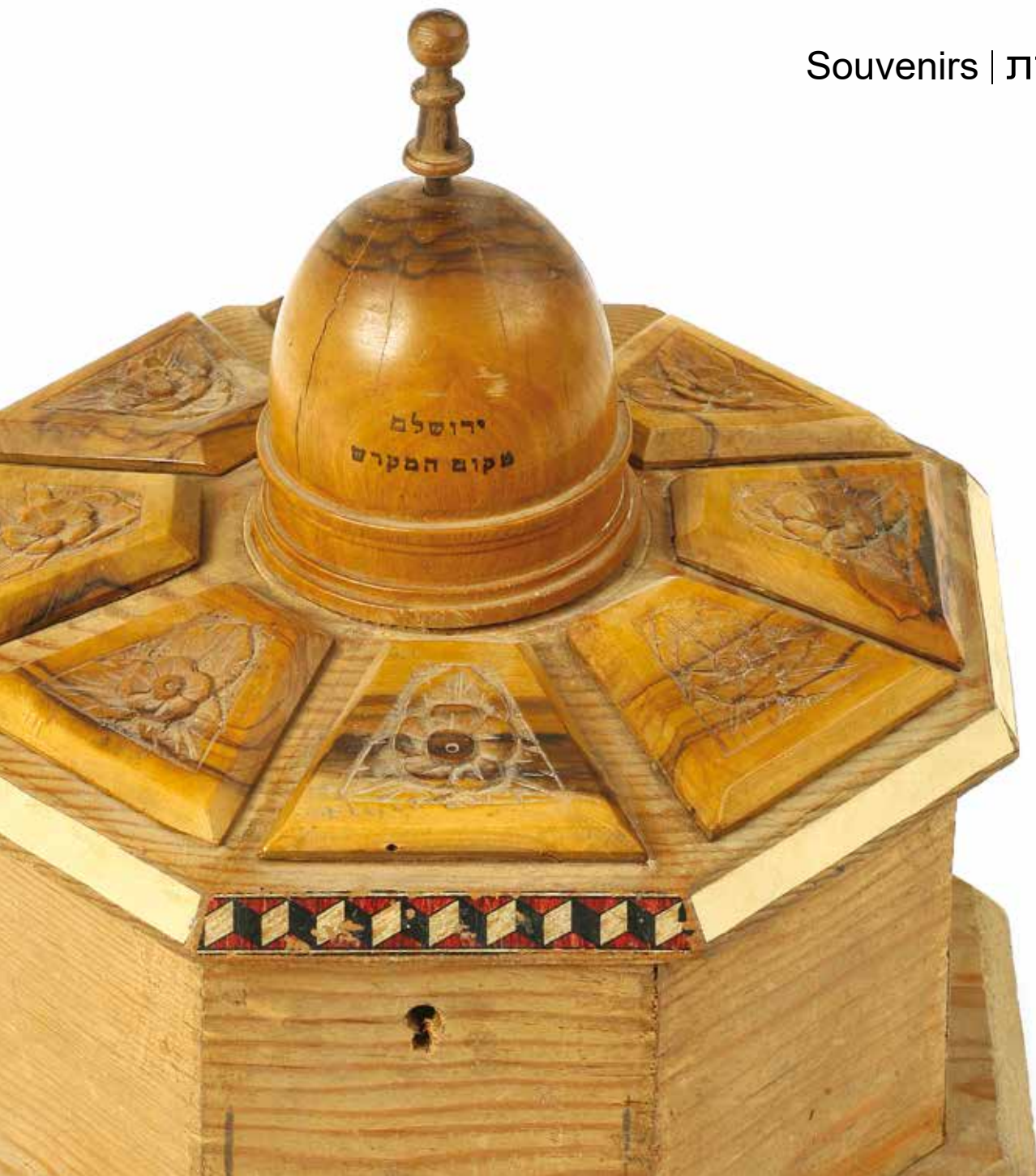
גלויה: זכר לחורבן, 1900 בקירוב
 הדפסה ליטוגראפית צבעונית, דפוס מונזון, 11 x 9 ס"מ
 Postcard: In memory of the destruction of the Temple, c. 1900
 Color lithograph printed by the Monsohn Press, Jerusalem, 9 x 11 c

בהשאלת גב' עליזה וולוך (בת האמן), ירושלים
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch (the artist's daughter), Jerusalem

Souvenirs | מזכרות

קופסה לאתרוג, 1900 בקירוב
 עץ זית מגולף, גלויות וקונכיאות, 11 x 17 x 10.5 ס"מ

Etrog box, c. 1900
 Carved olive wood, postcards and
 conch shells, 10.5 x 17 x 11 cm.

תרומת גב' עליזה וולוך
 Gift of Mrs. Aliza Wolloch

בעמוד הקודם
 קופסה "מקום המקדש", 1910 בקירוב
 עץ עם גילופים, 22 x 21.8 x 21.8 ס"מ
 Temple Mount box, c. 1910
 Wood with carvings, 22 x 21.8 x 21.8 cm.

כריכה מעוטרת, 1900 בקירוב
 עץ זית, תמונת הכותל וקונכייות, 10.5 x 17 x 2 ס"מ
 Decorative bookbinding, c. 1900
 Olive wood, photograph of the Western Wall, shells, 10.5 x 17 x 2 cm.

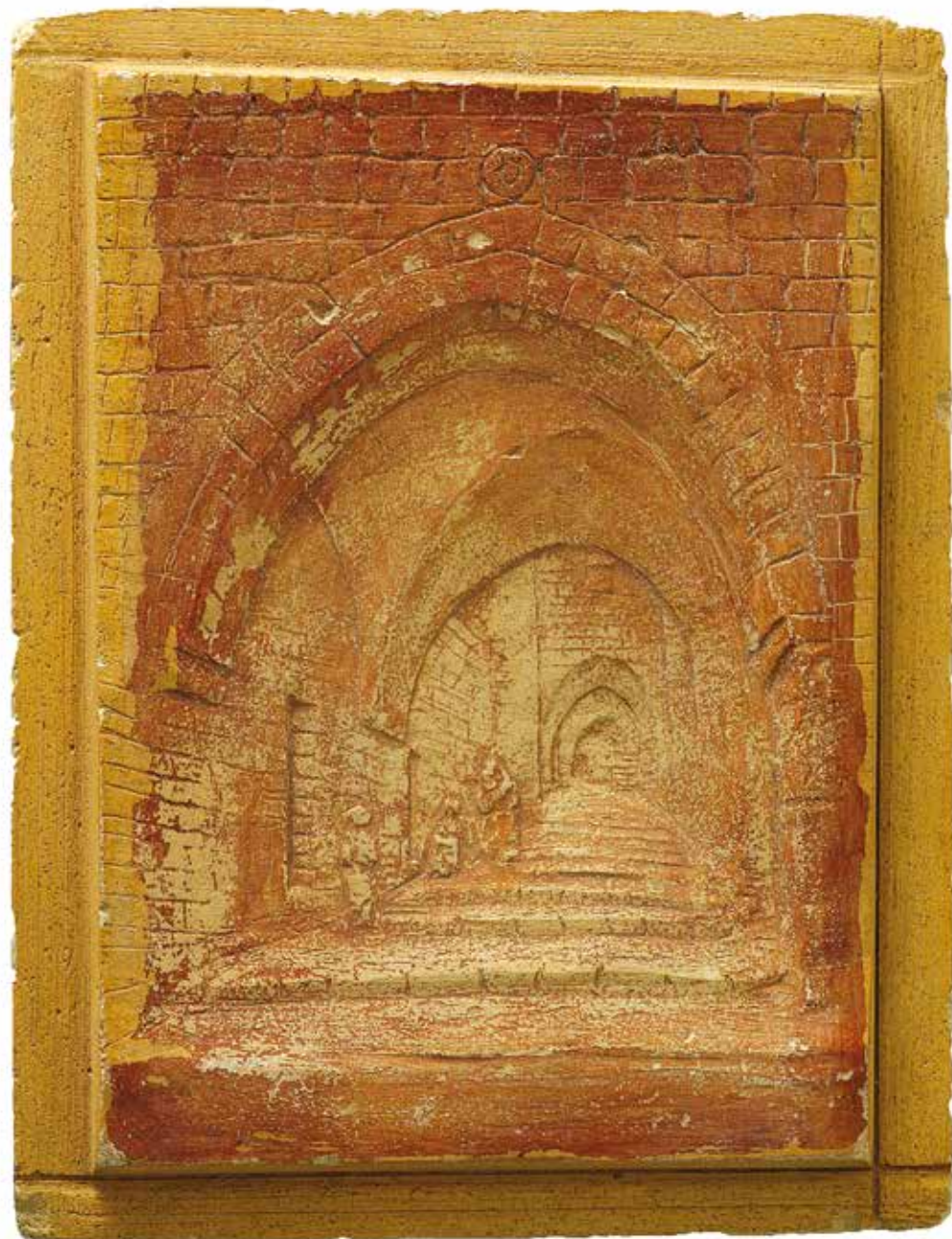
אוסף מר גבי דברה, הרצליה
 Collection of Mr. Gabi Davara, Herzliya

מכסה לקופסה, 1900 בקירוב
 עץ זית, גלוית "מקום המקדש" וקונכייות, 0.7 x 15.8 x 10 ס"מ
 Box cover, c. 1900
 Olive wood, postcards of the Temple Mount, shells, 0.7 x 15.8 x 10 cm.

תרומת גב' עליזה וולוך
 Gift of Mrs. Aliza Wolloch

תבליט סמטה בעיר העתיקה, 1907 בקירוב
 יציקת גבס, 2.8 x 17.8 x 23 ס"מ
 Relief of an alleyway in the Old City, c. 1907
 Plaster cast, 23 x 17.8 x 2.8 cm.

ירושלים, 1900 בקירוב
 ציור מאיר רוזין, ליתוגרפיה צבעונית על פורניר, 11 x 9 ס"מ

Jerusalem, c. 1900
 Color lithograph drawn by Meir Rosin, mounted on veneer, 9 x 11 cm.

תרומת גב' עליזה וולוך
 Gift of Mrs. Aliza Wolloch

Jerusalem ירושלים יерусалима

אלבום פרחי וציורי ארץ הקודש, 1900 בקירוב
 פרחים מיובשים וליטוגרפיות, 10 x 17 x 2 ס"מ
 דפוס ליתוגרפיה מונזון, ירושלים

Album of dried flowers and paintings of the Holy Land, c. 1900
 Lithographs and dried flowers, 10 x 17 x 2 cm.
 Printed by the Monsohn Press, Jerusalem

בהשאלת גב' עליזה וולוך
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch

מערת המכפלה, 1907 בקירוב
 יציקת גבס, 2.6 x 7.2 x 8.2 ס"מ
 Cave of Machpelah, c. 1907
 Plaster cast, 8.2 x 7.2 x 2.6 cm.

יד אבשלום, 1907 בקירוב
 קרמיקה, 4.7 x 4.8 x 12.5 ס"מ
 Absalom's Pillar, c. 1907
 Ceramic, 12.5 x 4.8 x 4.7 cm.

קבר רחל, 1907 בקירוב
 יציקת גבס, 4.2 x 8.1 x 9 ס"מ
 Rachel's Tomb, c. 1907
 Plaster cast, 9 x 8.1 x 4.2 cm.

קבר שמואל הנביא, 1907 בקירוב
 יציקת גבס, 6.3 x 11.8 x 6.6 ס"מ
 Tomb of the Prophet Samuel, c. 1907
 Plaster cast, 6.6 x 11.8 x 6.3 cm.

אוסף ניר פלדמן, יפו
 Collection of Nir Feldman, Jaffa

מקום המקדש, 1907 בקירוב
 יציקת גבס, 6.3 x 11.8 x 6.6 ס"מ
 The Western Wall, c. 1907
 Plaster cast, 6.6 x 11.8 x 6.3 cm.

תבליט כנסיית הקבר, 1907 בקירוב
יציקת גבס, 21 x 16 x 2.5 ס"מ
Relief of the Church of the Holy
Sepulchre, c. 1907
Plaster mold, 21 x 16 x 2.5 cm.
בהשאלת גב' עליזה וולוך
On loan from Mrs. Aliza Wolloch

תבליט דיוקן הרצל,
יציקה מהתבנית המקורית. 1996
גבס, 27.5 x 20 x 1.8 ס"מ
יצק: דודו שנהב, ירושלים
Relief Portrait of Theodor Herzl
Plaster cast from original mold, 1996
Plaster, 27.5 x 20 x 1.8 cm.
Cast by Dodo Shenhav, Jerusalem

תבנית דיוקן הרצל, 1907 בקירוב
יציקת גבס, 27 x 20 x 2 ס"מ
Mold for Portrait of Theodor Herzl, c. 1907
Plaster mold, 27 x 20 x 2 cm.
תרומת גב' עליזה וולוך
Gift of Mrs. Aliza Wolloch

הכותל המערבי, ומערת המכפלה, 1900 בקירוב
 גילופים בעץ זית, 7 x 13 x 0.4 ס"מ
 The Western Wall and Cave of Machpela c. 1900
 Carved olive woods, 7 x 13 x 0.4 cm.

תרומת גב' עליזה וולוך
 Gift of Mrs. Aliza Wolloch

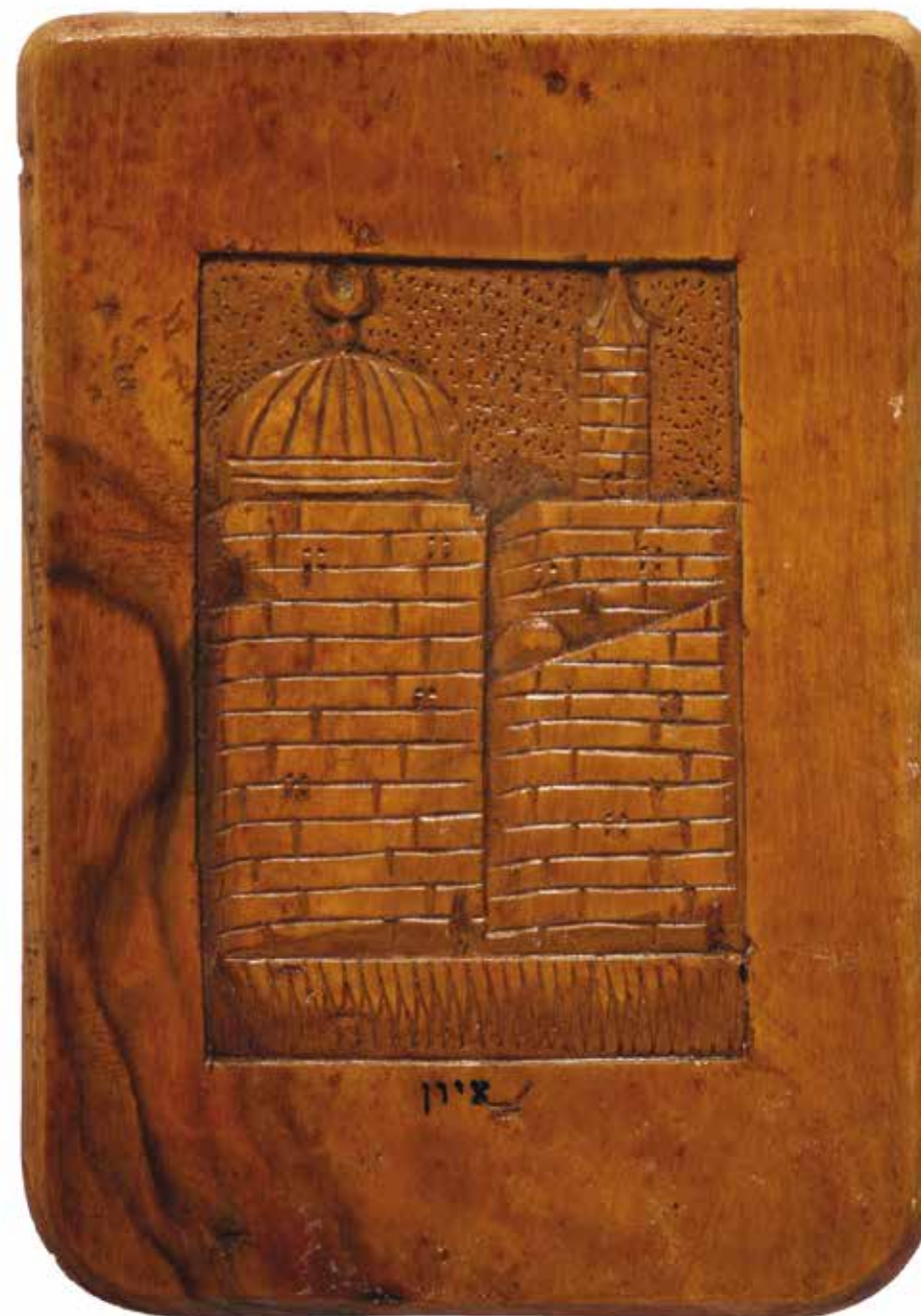
מגדל בשמים, חבית, גביע לביצה, 1900 בקירוב
 חריטה בעץ זית, גבהים: 7.6, 8, 13 ס"מ
 Tower reaching up to sky, barrel, egg cup, c. 1900
 Engraving in olive wood, 13, 8 and 7.6 cm. highs

אוסף מר דב גניחובסקי, ירושלים
 Collection of Mr. Dov Genihovsky, Jerusalem

ארנק - הכותל המערבי, 1900 בקירוב
גילוף בעץ-זית, 11.5 x 7 x 1.7 ס"מ
Wallet with image of Western Wall, c. 1900
Olive-wood carving, 1.7 x 11.5 x 7 cm.

אוסף פרטי
Private collection

"ציון"-קבר דוד, 1900 בקירוב
גילוף בעץ-זית, 15 x 10.4 ס"מ
"Zion" - King David's Tomb, c. 1900
Olive-wood carving, 15 x 10.4 cm.

אוסף מר גבי דברה, הרצליה
Collection of Mr. Gabi Davara, Herzliya

> מזכרת לחברי מסדר הבונים החופשיים, 1907 בקירוב
גילוף באבן גיר, 7 x 6.2 x 1.8 ס"מ

Souvenir for the Freemasons, c. 1907
Carved limestone, 7 x 6.2 x 1.8 cm.

אוסף ניר פלדמן, יפו
Collection of Nir Feldman, Jaffa

"מפת עה"ק ירושלם והסביבה", 1910
ערך: א. גרייבסקי, שרטט: מאיר רוזין
המפה הודפסה בדפוס מונזון, 70 x 50 ס"מ

Map of the Holy City of Jerusalem and its Environs, 1910
Drafted by A. Grayevsky, Drawn by Meir Rosin, 50 x 70 cm.

תרומת גב' עליזה וולוך
Gift of Mrs. Aliza Wolloch

בעמוד הקודם
קופסאות עם חומרים, 1900 בקירוב
חומרי-גלם וחפצים שונים

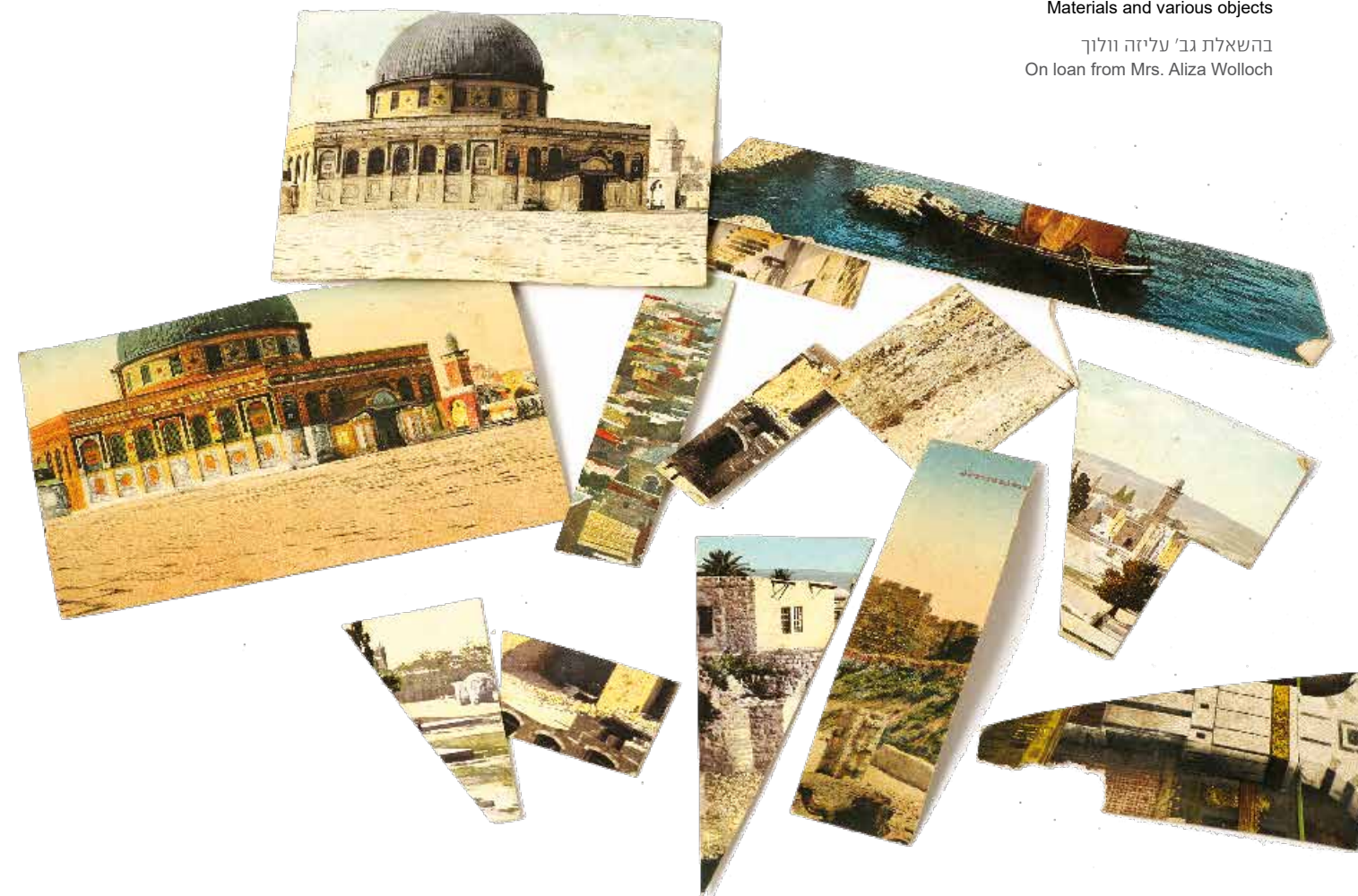
Previous page
Boxes with raw materials, c. 1900
Materials and various objects

בהשאלת גב' עליזה וולוך
On loan from Mrs. Aliza Wolloch

דקורציות למודלים 1910 בקירוב
מופיע במודל "החורבה"
סרטי נייר מזהבים, דקורציות לבהכ"נ "החורבה"
Decorative elements for model of Hurvah Synagogue, c. 1910
Gilt paper ribbons, decorative elements for Hurvah Synagogue model

בהשאלת גב' עליזה וולוך
On loan from Mrs. Aliza Wolloch

גלויות חתוכות, 1910 בקירוב
גלויות וגזרי גלויות להדבקה
Cut postcards, c. 1910
Postcards and postcard scraps for collage

גיליונות דוגמה, 1910 בקירוב
 גיליונות נייר לדוגמת רצפה במודלים
 Pattern sheets, c. 1910
 Sheets of patterned paper for floor of the wooden models

דקורציות להדבקה 1910 בקירוב
 סרטי נייר, גיליונות ודקורציות לגזירה
 Decorations for pasting and cutting, c. 1910
 Paper ribbons, sheets and decorations for clipping
 בהשאלת גב' עליזה וולוך
 On loan from Mrs. Aliza Wolloch

קופסת פח עם חפצים, 1910 בקירוב
חומרי-גלם וחפצים שונים בקופסה מקורית

Tin box with objects, c. 1910
Raw materials and various objects in their original box

בהשאלת גב' עליזה וולוך
On loan from Mrs. Aliza Wolloch

